

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální péče

Studijní obor: Sociální pracovník

Kód oboru: 7502R022

Název bakalářské práce:

DOMÁCÍ NÁSILÍ PÁCHANÉ NA ŽENÁCH

Domestic Violence Committing on Women

Autor:

Eva Dobiašová
Antonína Kaliny 1354
280 00 Kolín V

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: PaedDr. Ilona Pešatová, Ph.D.

Počet:

Stran	Obrázků	Tabulek	Grafů	Zdrojů	Příloh
74	0	21	21	26	4 + 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30.4.2006

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30.4.2006

Podpis:

Děkuji PaedDr. Iloně Pešatové, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, za velkou trpělivost při poskytování cenných a konstruktivních rad při zpracování práce.

Velký dík patří mé dceři Zuzance, a to především za velkou toleranci a emoční podporu po dobu mého studia.

Název bakalářské práce: Domácí násilí páchané na ženách

Anglický název: Domestic Violence Commit on Women

Jméno a příjmení studenta : Eva Dobiašová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2005/2006

Vedoucí práce: PaedDr. Ilona Pešatová, Ph.D.

Resumé

Bakalářská práce se zabývala problematikou domácího násilí páchaném na ženách. Cílem bakalářské práce byla analýza domácího násilí. Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Část teoretická a část praktická.

Teoretická část popisovala a definovala domácí násilí páchané na ženách a popisovala organizace, které pomáhají ženám – obětem domácího násilí.

Praktická část zjišťovala pomocí dotazníků u 51 respondentů skutečné poznatky o domácím násilí páchaném na ženách a vlastní zkušenosti s tímto násilím.

Z výsledků praktické části vyplynulo, že informovanost veřejnosti o domácím násilí páchaném na ženách je stále velmi nízká. Odhalování případů domácího násilí je obtížné.

Za největší přínos bakalářské práce bylo možné považovat zvýšení informovanosti veřejnosti o problematice domácího násilí a její seznámení s možnostmi řešení domácího násilí páchaného na ženách.

Klíčová slova

Alkohol v domácím násilí, domácí násilí, exosystém, formy domácího násilí, legislativa, makrosystém, mikrosystém, mýty o domácím násilí, oběť, pachatel, příčiny domácího násilí, riziková žena, rizikový muž, syndrom týrané ženy, znaky domácího násilí.

Summary

Bachelor work was concerned with the problematic of domestic violence that is committed on women. The work divided into two main parts. The theoretical part and the practical part. The theoretical part described and defined domestic violence committed on women and organizations, that help women – victim of the domestic violence.

The practical part examined with help of survey the real knowledge of this problem at 51 respondents and also their own experience with this violence.

From result of the practical part was found out that the awareness of the public about the crime committed on women is still very low. It is very hard to reveal these cases of domestic violence.

The greatest contribution of the bachelor work could be the increase in the awareness of the public of domestic violence and it also described the possibilities of solving this problem.

Catchwords

Alcohol in domestic violence, domestic violence, exosystem, types of domestic violence, legislation, macrosystem, microsystem, myths about domestic violence, victim, culprit, causes of domestic violence, risk woman, risk man, battered woman syndrome, signs of domestic violence.

OBSAH

1 ÚVOD	9
2 TEORETICKÁ ČÁST	11
2.1 Domácí násilí	11
2.1.1 Vymezení pojmu	11
2.2 Formy domácího násilí	11
2.3 Hlavní příznaky domácího násilí	13
2.4 Příčiny domácího násilí	15
2.5 Mýty o domácím násilí	18
2.5.1 Mýty související se samotným výskytem násilí	18
2.5.2 Mýty související s osobou agresora	19
2.5.3 Mýty související s osobou oběti	20
2.6 Aktéři domácího násilí vývoje	20
2.6.1 Riziková žena	21
2.6.2 Rizikový muž	21
2.6.3 Oběť	22
2.6.4 Dopady násilí na oběť	23
2.6.5 Syndrom týrané ženy	24
2.6.6 Příčiny, proč oběť setrvává s násilníkem	25
2.6.7 Pachatel	25
2.6.8 Děti – svědci domácího násilí	26
2.6.9 Postoj dítěte k rodičům	28
2.7 Alkohol v domácím násilí	28
2.8 Postoj společnosti k domácímu násilí	29

2.9 Legislativa.....	30
2.9.1 Legislativa v zahraničí.....	31
2.10 Možnosti pomoci týraným ženám.....	32
2.10.1 Druhy pomoci.....	34
2.10.2 Azylové domy.....	36
2.10.3 Práce s obětí domácího násilí.....	37
2.11 Postup oběti v případě domácího násilí.....	38
3 PRAKTICKÁ ČÁST.....	40
3.1 Cíl praktické části.....	40
3.2 Popis regionu výběrového vzorku.....	40
3.3 Popis výběrového vzorku.....	40
3.4 Použité metody.....	41
3.5 Předvýzkum.....	42
3.6 Stanovení předpokladů.....	42
3.7 Získaná data a jejich interpretace.....	44
3.8 Shrnutí výsledku praktické části.....	67
3.8.1 Vyhodnocení předpokladů.....	69
4 ZÁVĚR.....	70
4.1 Navrhovaná opatření.....	71
4.2 Doporučení.....	72
4.3 Seznam použitých odborných zdrojů.....	73
4.4 Seznam příloh.....	74

1 Úvod

Motto:

Agatha Christie: „*Měla jsem z manželství hrůzu. Pochopila jsem, stejně jako dříve nebo později asi pochopí mnoho žen, že jediný člověk, který vám v životě opravdu dokáže ublížit, je manžel. Nikdo jiný není natolik blízký. Na nikom jiném není žena v každodenním společenství, v lásce a ve všem, z čeho se skládá manželství tak závislá. Už nikdy, rozhodla jsem se, se nikomu nevydám na milost a nemilost.*“ /Christieová, 1977, s. 466/

Pro bakalářskou práci jsem si vybrala téma domácí násilí páchané na ženách. Patnáct let pracuji jako sociální pracovníce a při výkonu své práce přicházím do kontaktu s mnoha lidmi, mezi kterými jsou i ženy, které se staly obětí domácího násilí. Těmto ženám stále ještě není ze strany státních orgánů věnována patřičná pozornost. Ony samy se na příslušné instituce obracejí až v okamžiku, kdy již déle nemohou snášet dlouhodobý fyzický či psychický teror, případně u nich dojde k újmě na zdraví, anebo útok proti jejich osobě nabyl takových rozměrů, že se obávají o své zdraví nebo život. Jako sociální pracovníce nemohu případům domácího násilí předcházet a preventivně ovlivňovat chování a jednání osob, protože o tom, že je žena týrána se dovídám až v okamžiku, kdy mne vyhledá nebo jsem na podezření z týrání ženy upozorněna lékařem, nejčastěji se jedná o dětského lékaře, kam žena dochází s dětmi. Pro ženu – oběť domácího násilí je nejdůležitější, najít sílu k tomu, aby se dokázala obrátit na kompetentního pracovníka. Pro mnohé je to dlouhodobý a bolestný proces, neboť se snaží, aby jejich vztah fungoval a násilí se zastavilo bez intervence zvenčí. Pokud se žena rozhodne navštívit sociální pracovníci, je to většinou až v době, kdy násilí v rodině trvá již několik let a i poté žádá, aby sociální pracovníce nehovořila o týrání s manželem – agresorem ani s dětmi, má obavu, že by to její situaci ještě zhoršilo. Má strach, pokud bude vzniklou situaci řešit, že ji partner, na kterém je mnohdy finančně závislá opustí a ona zůstane bez finančních prostředků.

Ženy jsou často zmatené, vystrašené a neumí vyjádřit co vlastně cítí. Práce s obětí domácího násilí je náročná a výsledky této činnosti jsou málo viditelné. Při řešení případů domácího násilí nelze hovořit o úspěších nebo neúspěších, protože vždy se jedná o citlivý problém, kde i nepatrné zlepšení situace oběti lze považovat za přínos. I dnes mnoho žen tají, že jsou svým partnerem týrány, stydí se za to, že se staly obětí domácího násilí. Zažívají strach, ponížení, bezmoc, zoufalství. To co prožily nechtějí přiznat ani své rodině a přátelům. Vinu hledají samy v sobě, ve svém chování a jednání. Nevědí, kam se mají obrátit a nechtějí o těchto problémech mluvit.

Problematika domácího násilí tady existovala odjakživa, ale byla po velmi dlouhou dobu přehlížena jako něco nepodstatného, co je v zásadě normální. Trestání „neposlušných žen“ bylo po staletí tolerováno. V České republice mnoho případů psychického a fyzického násilí mezi partnery končí zbytečnou tragédií, protože nedošlo k včasné intervenci ve prospěch oběti.

V poslední době dochází k jeho medializaci, je zmiňováno v médiích, v tisku byly vydány odborné publikace. Postupně je upouštěno od mýtů, které domácí násilí provázejí, ale u laické veřejnosti stále převažuje názor, že se jedná o soukromou záležitost mezi partnery, je běžný postoj zlehčování problému a tendence k obviňování žen.

I když domácí násilí přestává být společenským tabu, nemáme zcela jasno v tom, co si pod tímto pojmem máme představit. Mnohdy ho vztahujeme na všechny partnerské neshody. Stává se, že za něj považujeme i jednorázový incident nebo oboustranný konflikt, kdy není možné rozlišit agresora a oběť.

Domácí násilí není normální jev a nikdo nemá povinnost snášet ponižování ze strany partnera. Chyba není na straně oběti, ale v tyranizujícím násilníkovi. Oběť se nemusí za jednání partnera – agresora stydět.

Ze strany státu a zainteresovaných organizací jsou patrné snahy o řešení domácího násilí.

Domácí násilí je nutné považovat za velmi vážný problém a jeho výskyt za znepokojující natolik, že je vhodné hledat účinné strategie řešení pro oběti i pachatele domácího násilí. Tento stav mne vedl k tomu, abych se problematikou domácího násilí blíže zabývala. Zajímalo mne, co si lidé o násilí v rodině myslí, co o něm vědí. Zda se s ním ve své rodině setkali a jak jej řešili.

Obecně je násilí v rodině odsuzováno, ale je jen málo případů, které se dostanou až před soud. Značná část společnosti stále vnímá domácí násilí spíše jako věc privátní, ve které se může nezúčastněný člověk jen stěží orientovat, a proto je nejlépe se nevměšovat.

V teoretické části bakalářská práce analyzuje domácí násilí páchané na ženách. Vysvětluje základní pojmy, znaky, formy a příčiny domácího násilí, zabývá se mýty spojenými s domácím násilím, poukazuje na vliv domácího násilí na děti, hledá možnosti týraných žen, pokud se rozhodnou domácí násilí řešit, přibližuje organizace, které se zabývají pomocí ženám- obětem domácího násilí. Porovnává legislativu u nás a v zahraničí.

V praktické části bakalářská práce zjišťuje povědomí veřejnosti o domácím násilí, zejména, co si pod tímto pojmem představuje, jaké jsou její zkušenosti s domácím násilím, s jeho řešením a s organizacemi, které se zabývají pomocí obětem domácího násilí.

Násilí na ženách je jedním z významných společenských problémů, který má dalekosáhlé důsledky pro život žen, jejich psychické a fyzické zdraví a dopadá i na jejich děti.

2 Teoretická část

2. 1 Domácí násilí

2. 1. 1 Vymezení pojmu

Domácí násilí – z anglického překladu *domestic violence*, není definováno v žádné právní úpravě ani v žádném předpise, netvoří samostatnou skutkovou podstatu trestného činu, není trestním zákonem definováno ani jako přitěžující okolnost, společností je značně tolerováno, policie ani opakované incidenty zvláště neviduje a řeší je většinou domluvou. /Vodáčková, 2002, s. 476/

Násilím obecně rozumíme zlé nakládání, tělesné útoky, pohružky obdobným násilím nebo jednání, které působí újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví. Jde o agresi jedné osoby proti osobě druhé, jejímž cílem je ublížit, poškodit, poranit nebo zabít. /Vaňková, Huňková, Čacká- Pavlíková, 2002, s. 9/. Každé násilí je založeno na tom, že jedna zúčastněná strana je v pozici bezmoci, zatímco druhá mocí disponuje a zneužívá ji. /Vodáčková 2002, s. 459/. Násilí je využívání (nejčastěji fyzické) převahy k vykonání bezpráví vůči jiné osobě, resp. osobám. /Špatenková, 2004, s.103/. K tomu, aby někdo mohl zneužívat svoji moc a převahu nad jinými, musí být vytvořeny adekvátní podmínky. Rodina (resp. domácnost) jako relativně uzavřený sociální systém, do kterého nemůže nikdo zvenku zasáhnout, jako do navýsost soukromého území, do kterého „*nikomu nic není*“, vytváří vhodné podmínky pro rozvoj a potencování násilí. /Špatenková, 2004, s.105/.

Domácí násilí lze definovat jako zneužití postavení a moci, kterou pachatel v rodině má. Projevuje se nepřiměřenými požadavky, vynucováním podřízenosti oběti a kontroly nad jejím životem. Toho je dosahováno násilím, eventuálně vyhrožováním a využíváním strachu a další újmy. /Vágnerová, 2004, s. 633/

2. 2 Formy domácího násilí

Veřejnost si nejčastěji domácí násilí spojuje s jeho fyzickou formou, protože zanechává na těle oběti viditelné stopy, ale domácí násilí nejsou jen slzy, facky a monokly, ale je mnohdy kombinací různých forem násilí.

Násilí ke kterému dochází v domácnostech, to znamená, za zavřenými dveřmi, má mnoho podob. Rozpoznání signálů poukazujících na násilí je důležité k tomu, aby se mu dalo předejít, přerušit ho, případně zastavit.

Domácí násilí může mít následující podoby:

Fyzické násilí

Mezi projevy fyzického násilí patří bití, píchání ostrými předměty, řezání, pálení, svazování, trhání vlasů, škrábání, ohrožování předměty nebo zbraněmi, kroucení rukou, odpírání jídla či spánku. /Vargová, Vavroňová, Prokopová 2003, s. 10/

Někdy jsou stopy po takovém zacházení na těle patrné, nesou s sebou riziko poškození zdraví nebo i ohrožení života.

Psychické násilí

Mezi jeho projevy patří například znevažování, podceňování, zesměšňování ve společnosti, nadávky, obviňování, podezírání, pokořující poznámky a gesta. /Vargová, Vavroňová, Prokopová 2003, s. 10/

Souvisí s násilím fyzickým nebo se může odehrávat samostatně. Psychické násilí se obtížně prokazuje, protože psychické problémy, které oběť má, nejsou na první pohled zřejmé – jde například o neurotické projevy, psychosomatická onemocnění, psychiatrické diagnózy.

Sexuální násilí

Za sexuální násilí považujeme, donucení násilím nebo hrozbami k sexu či sexuálním praktikám, které žena odmítá. Patří mezi časté formy násilí mezi partnery, je hůře rozpoznatelné, protože zpravidla nezanechává stopy a odehrává se v intimním prostředí beze svědků, takže v případech dokazování, stojí proti sobě tvrzení ženy proti tvrzení agresora.

U obětí převažují psychosomatické obtíže, syndromy bolesti, poruchy vnímání schématu těla, zvýšená či snížená citlivost některých částí těla, třes a „divné“ tělesné pocity, častá je nenávist k vlastnímu tělu. U žen se mohou projevit gynekologické obtíže, které nereagují na běžnou léčbu, a obtíže v sexuálním životě. /Vodáčková, 2002, s. 462/

Ekonomické násilí

Dotýká se základních potřeb ženy, jako je jídlo, bydlení, ošacení. Prolíná se s ostatními formami násilí. Znamená omezování přístupu k penězům, neposkytování peněz na provoz domácnosti, ale i zákaz chodit do práce či dalšího vzdělávání.

Sociální násilí

Zaměřuje se na sociální postavení a prostředí oběti. Jedná se o izolování ženy od ostatních lidí, zablokování telefonu, zákaz vycházení z bytu, kontrola jejího času a sociálních kontaktů, využívání mužských privilegií, kdy se muž chová k ženě jako k služce, dělá veškerá rozhodnutí za ženu a podobně.

2. 3 Hlavní znaky domácího násilí :

Domácí násilí má některé typické znaky, které jsou společné všem jeho formám.

- odehrává se v soukromí
- opakování a postupný nárůst násilných incidentů
- postupně se vytrácí důvod
- často přihlížejí děti
- oběť vyhledává pomoc, až když jí jde o život
- týrání trvá roky
- domácí agresor není kriminálník a sám se za takového nepokládá, nemá pocit, že by páchal nepravosti

Opakování a postupný nárůst násilných incidentů

Před svatbou se často nepozná, že partner má agresivní sklony. Velkou roli hraje zamilovanost, těhotenství nebo tlak okolí. Pokud žena vyrůstala v autoritativním prostředí, kde byla nějakým způsobem ponižována nebo týrána, může se stát, že má vypěstovanou vnitřní toleranci k takovému jednání.

Někdy dochází k domácímu násilí až po několika letech společného soužití. Pro pachatele je typické, že po svém agresivním výstupu začne být pozorný, chová se hezky, omlouvá se, lituje svého činu, snaží se ženu přesvědčit, že za své chování nemůže. Žena mu odpustí, na násilí zapomene, ale období klidu pomine a přijde další útok. A tak se to opakuje stále dokola.

Domácí násilí má i svá specifika, která ho jednoznačně odlišují od jiných trestných činů.

Soukromí jako místo, kde dochází k násilí

K domácímu násilí dochází v rámci intimního vztahu, násilník i oběť jsou citově a ekonomicky blízké, závislé osoby. Násilník útočí v privátním prostředí (často je místem násilí společný byt), kde chybí kontrola a odsouzení společnosti. Oběť je izolována od zdrojů možné pomoci.

Pachatel zůstává na místě činu

V případě domácího násilí to není násilník, který opouští místo činu, ale oběť, která je nucena opustit domov, (často uprostřed noci) uniknout a vyhnout se tak další eskalaci násilí, a chránit tak život svůj, případně dětí, které pokud jsou incidentu přítomné, se snaží v mnoha případech matku bránit.

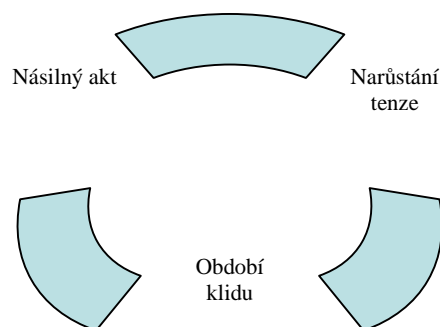
Násilí, ke kterému dochází v rodinách, je snad jedinou kategorií trestných činů, při nichž pachatel obvykle dobrovolně a v klidu zůstává na scéně. Neočekává totiž žádné následky za svůj čin a případnou intervenci by chápal jako porušení svých práv. /Vaňková, Huňková, Čacká-Pavlíková 2002, s.5/.

Domácí násilí probíhá v cyklech

Domácí násilí často začíná snahou izolovat oběť od okolí, rodiny, přátel. Poté se začnou vyskytovat drobnější výpady a útoky. Zatímco oběť je zasažena, překvapena a snaží se omlouvat partnerovo chování, násilník stupňuje intenzitu svých útoků a také jejich častost. /Vargová, Vavroňová, Prokopová 2003, s. 7/.

Týrání v rodině má podobu uzavřeného kruhu a začíná většinou mírnějšími projevy a nenápadně, proto je oběť ochotná i řadu let tolerovat střídání dvou vzorců chování násilníka – lásky a strachu. Cyklus vystupňování napětí, sám akt násilí a nakonec omluvy či svalování viny na jiné se periodicky opakují. /Vodáčková, 2002, s. 476/

Střídání těchto cyklů je možné znázornit následovně:

Zdánlivý kruh násilí, ve kterém se žena nachází, je ve skutečnosti spirála, která se vyvíjí následovně

- Nejříve se žena snaží zvládnout situaci jejím pochopením, snaží se minimalizovat šanci opětovného napadení.
- Po čase žena začne vnímat realitu zkresleně, začne se obviňovat za násilí a snaží se použít všechny dostupné prostředky k tomu, aby k násilí už nedošlo.
- Žena začne vnímat násilí jako týrání, začne si uvědomovat, že za násilné chování je zodpovědný partner a přestává za něj obviňovat jen samu sebe.
- Zvažuje, jaké jsou možnosti řešení dané situace, zda chce ve vztahu zůstat nebo jestli má možnost odejít a násilí ohlásit.
- Následně žena v mnoha případech učiní několik pokusů ukončit vztah, než skutečně a natrvalo odejde. /Vargová, Vavroňová, Prokopová, 2003, s.7/

Domácí násilí je zcela odlišné od jednorázového napadení cizím člověkem, ke kterému nemáme žádné vazby. Oběť opakovaných útoků ze strany blízkého člověka ztrácí schopnost včas zastavit násilné incidenty a narušený vztah efektivně řešit.

Největším problémem tohoto druhu násilí je skutečnost, že se hrubosti a krutosti odehrávají za zavřenými dveřmi bytů, převážně beze svědků a s výjimkou fyzického násilí bez důkazů. Často se oběť bojí cokoliv o násilí sdělit.

2. 4 Příčiny domácího násilí

Neexistují žádné specifické faktory o kterých by bylo možné říci, že zapříčiňují domácí násilí. Vznik domácího násilí je zpravidla podmíněn mnoha faktory. Často nelze jednoznačně stanovit v určitém konkrétním případě jeho příčinu. Téměř vždy se jedná o souhrn více vlivů, které vedly k násilí.

Vlastně není příliš zřejmé, z jakých pohnutek napadl útočník právě v daný okamžik a na daném místě svou partnerku a vytrhl jí chomáč vlasů, zlomil ruku či jinak ublížil. Motivy pro domácí násilí jako celek nemají jasné kontury. Při rozboru skutečných případů zjišťujeme, že domácí násilí se děje, aniž by bylo zřejmé proč anebo co tím trýznitel vlastně sleduje. /Čírtková, 1/2001/

První pokusy o vysvětlení příčin domácího násilí byly založeny na *jednofaktorových* teoriích.

Teoretické koncepce tohoto typu se většinou opíraly o analýzu výjimečných a ojedinělých případů. Z dnešního pohledu se jeví jako překonané, protože nejsou s to vysvětlit celé spektrum jevové pestrosti domácího násilí. Jejich hodnota spočívá spíše v tom, že mohou posloužit jako inspirace pro řešení skutečně extrémních, vyhraněných podob partnerského násilí.

Jednofaktorové teorie lze dělit do tří skupin:

- psychologické teorie domácího násilí
- sociologické teorie domácího násilí
- biologicko – genetické teorie domácího násilí

/ www.genderonline.cz/clanek 149/

Psychologické teorie předpokládají, že příčiny týrání partnera jsou psychologického rázu, tj. tkví v povahových zvláštностech pachatele.

Biologicko-genetické teorie záhy zanikly, byly schopny vysvětlit pouze obecné predispozice k agresivnímu chování, nikoli specifické situace domácího násilí.

Sociologické teorie skončili s psychiatrizací problematiky domácího násilí a na pachatele a oběti domácího násilí přestaly nahlížet jako na psychicky narušené osoby.

V současné době dominují **multifaktorové** teorie, které vyjadřují oficiální názor, že domácí násilí je složitě a komplexně podmíněným jevem. Jednou z nejznámějších multifaktorových koncepcí je kauzální model D.G. Duttona, který pracuje se 4 strukturálními rovinami zdrojů a příčin domácího násilí:

- makrosystémové příčiny
- exosystémové příčiny
- mikrosystémové příčiny
- ontogenetické vlivy

Makrosystém – domácí násilí je ve společnosti podporováno a udržováno převládající hierarchií hodnot, která je založena na nadvládě a dominanci mužů.

Exosystém – zahrnuje formální a neformální sociální struktury, se kterými přichází konkrétní osoba na své životní cestě do kontaktu. Konkrétními faktory, které přispívají ke zneužívání uvnitř rodiny, mohou být nezaměstnanost, nízký příjem, nízká vzdělanost komplikující dané osobě přístup k síti sociálních institucí atd.

Mikrosystém – je reprezentován samotnou rodinou, vzory chování jednotlivých členů rodiny.

Ontogenetická rovina - má nejbližší k původním psychologickým teoriím domácího násilí. Jeho příčiny hledá v individuálních charakteristikách pachatele, oběti a jejich vzájemné interakci. Sem se řadí i názory, že zneuživatelé prošli tíživým dětstvím, sami na sobě zakusili traumatizaci násilím. / www.genderonline.cz/clanek 149/

Obecně lze příčiny a faktory podmiňující vznik domácího násilí rozdělit následovně :

rodinná výchova

- transgenerační přenos násilných vzorců jednání do dospělosti
- identifikace s agresivními vzory chování
- dominantní, násilnický otec vyvolává u dívek tendence ztotožnit se s rolí oběti

osobnostní charakteristiky agresora

- zvýšená agresivita
- závislost na návykových látkách
- anomální osobnost
- psychické problémy či psychiatrické onemocnění

sociální situace vyvolávající stres

- ztráta zaměstnání
- sociální izolace
- finanční problémy

společnost

- tolerantní postoj společnosti vůči domácímu násilí
- patriarchální náhled na rodinu – muž má rozhodovat, otec je hlava rodiny
- tabuizace domácího násilí – nejde o násilí, nýbrž jen o výměnu názorů
- lhostejnost k okolí – co se děje u sousedů za zavřenými dveřmi mě nezajímá

/ <http://acorus.cz/violence.htm/>

Faktorem, který udržuje násilí může být izolace týrané ženy. Snižuje pravděpodobnost, že oběť bude u příbuzných či známých hledat pomoc a do problému začnou zasahovat jiné osoby. /Vágnerová, 2004, s. 636/

2. 5 Mýty o domácím násilí

Násilí, kterého se dopouštějí členové rodin na svých blízkých, je na první pohled těžko srozumitelné a proto je protkáno mnoha mýty, které vznikají z potřeby porozumět jevům, které se odehrávají blízko člověka, který s nimi nemá osobní zkušenost a má tendenci hodnotit je na základě informací, které převzal od těch, kteří jsou pro něj autoritami. Jedná se o falešné a chybné představy. Mýty a tabu, která přetrvávají ve společnosti kolem domácího násilí, zabraňují nejen laické veřejnosti, ale i příslušným odborným pracovníkům včas a účinně zasáhnout ve prospěch oběti a poskytnout jí účinnou pomoc.

Mezi nejrozšířenější mýty patří tyto:

2. 5. 1 Mýty související se samotným výskytem násilí a sociálním statusem rodiny

Domácí násilí je soukromá věc, do které se nemají cizí lidé či stát plést

Násilí není a nemůže být nikdy soukromou záležitostí. Kdokoliv je vystaven útlaku ze strany jiného člověka, má nárok na pomoc ze strany státu. Trestně odpovědní jsou všichni pachatelé násilí, ať už mají k oběti jakýkoli vztah. Odehrává-li se násilí v bytě, je méně viditelné a hůře postižitelné, ale vždy to je násilí. Žena, která žije ve vztahu s násilníkem, potřebuje podporu okolí, aby se dokázala ponižujícímu zacházení vzepřít.

Násilí se vyskytuje jen v „problémových“ rodinách

Velmi rozšířeným mýtem je představa, že domácí násilí se v normální rodině nemůže objevit, ale že postihuje pouze sociálně slabé rodiny, které žijí někde na okraji společnosti. Tento dojem může vznikat na základě toho, že v některých skupinách společnosti je utajováno více než v jiných.

To není násilí, ti dva se jen hádají

O hádce se dá hovořit v případě, že zúčastněné osoby, jež se jejím prostřednictvím snaží prosadit svůj zájem jsou přibližně stejně silné. Ve vztazích, kde je přítomno domácí násilí, uplatňuje jedna strana převahu nad druhou a zneužívá ji k prosazení svých zájmů.

2. 5. 2 Mýty související s osobou agresora

V hádce občas každému ujede ruka

Muži, kteří se před okolím dokáží skvěle ovládat, si nezřídka vybíjejí svůj vztek na členech vlastní rodiny. Jejich agresivní výpady nebývají součástí výměny názorů v rámci manželské hádky, ale jsou součástí komplexního zneužívajícího systému.

K násilí se uchylují jen v opilosti

Pachatelé domácího násilí útočí na své oběti v opilosti, neméně často jsou však při útocích střízliví. Alkohol není příčinou násilnického jednání agresora, ale může být jeho spouštěčem. Ve stavu opilosti člověk ztrácí zábrany a někteří násilníci využívají alkoholu ke snadnějšímu překonání studu, který jim obvykle brání reagovat agresí. Mnozí násilníci se na vliv alkoholu vymlouvají, neboť nejsou ochotni převzít za své činy zodpovědnost.

Jsou to primitivové bez vzdělání

V laické veřejnosti je zakořeněná představa, že pachatel domácího násilí je primitivní, nevzdělaná, impulzivní osoba, která se na první pohled liší od slušného člověka. Pachatelé domácího násilí se vyskytují jak mezi vysokoškoláky tak mezi muži se základním vzděláním. Násilí ze strany vzdělanějších mužů bývá těžší prokázat, neboť se uchylují k rafinovanějším způsobům týrání, které na těle oběti zanechává jen minimální stopy.

Vynalézavější jsou i ve způsobech psychického teroru.

2. 5. 3 Mýty související s osobou oběti.

Ženy k násilnému chování muže provokují

Tento postoj činí za násilí ve vztahu odpovědnou oběť a násilníka zbavuje odpovědnosti. Pokud agresor přizná, že použil násilí, většinou argumentuje tím, že ho žena k takové reakci vyprovokovala. To však je ve většině případů pouze následné hledání omluvy. Nezřídka agresori argumentují tím, že si žena bití zasloužila a považují jej za výchovný prostředek. Příčina násilí je úplně jinde, většinou ve snaze ovládat partnerku, kontrolovat její život.

Násilí nemůže být tak strašné, když žena od partnera neodejde, asi jí takový vztah vyhovuje

Ženy dokáží setrvat ve vztahu s násilným partnerem z různých důvodů i několik let. Chtějí poskytnout dětem domov s oběma rodiči, omlouvají partnera, bojí se přiznat násilí i před vlastní rodinou nebo okolím, mají strach, že samy rodinu a děti neživí.

Ženy si samy vybírají partnery, kteří je týrají

Žádná žena si nepřeje být týrána, zneužívána, případně zavražděna. Na počátku vztahu se násilníci obvykle snaží partnerku ovládnout bez použití fyzické agrese a opírají se přitom o pozitivní chápání tradičních hodnot preferovaných patriarchální společností /<http://acorus.cz/violence.htm/>.

O násilí na ženách existuje ještě celá řada dalších mýtů, které jsou hluboce zakořeněny, a jak ukazují výsledky mezinárodních srovnávacích studií, je tomu tak nejen v naší společnosti.

2. 6 Aktéři domácího násilí

Každé domácí násilí má svou oběť, agresora a pokud ve vztahu vyrůstají děti, jsou i ony účastníky domácího násilí.

2. 6. 1 Riziková žena

I když nelze přesně stanovit, která žena se stane obětí domácího násilí, protože se jí prakticky může stát kterákoliv žena, lze některé ženy označit jako rizikové. Je jí žena nesamostatná, závislá, neschopná bránit se, s nízkou sebeúctou, se syndromem naučené bezmocnosti. Bývají to ženy, které byly v dětství svými otci týrány, nepřiměřeně fyzicky trestány nebo sexuálně zneužívány. /Vágnerová, 2004, s. 636/

Spouštěčem dříve latentní agrese se může stát situační zvýšení závislosti ženy na partnerovi v době těhotenství, onemocnění nebo postižení.

Žena, která reaguje na počáteční projevy násilí jejich odmítnutím, nedovolí, aby se násilí dále rozvinulo, eventuálně z tohoto vztahu odchází, se obvykle nestává obětí. Tou se stává pouze ta, jež tuto roli vzhledem ke svým osobnostním vlastnostem či situačnímu znevýhodnění akceptuje. /Vágnerová, 2004, s. 637/

2. 6. 2 Rizikový muž

Tak jako můžeme charakterizovat ženu, u které se vyskytuje zvýšené riziko, že se stane obětí domácího násilí, je možné charakterizovat potenciálního pachatele domácího násilí. Rizikovým se jeví muž, který se z důvodů psychické poruchy pro manželství ani rodičovství nehodí. Často jde o muže, kteří jsou nepřiměřeně agresivní a ohrožují nejenom své ženy, ale i děti a všechny slabší jedince, kteří jsou na nich závislí. Může jít o jedince s poruchou osobnosti, především disociálního typu, kteří nemají nezbytné sociální zábrany, jsou konfliktní, egocentričtí a bezohlední, s tendencí uspokojit především svoje potřeby. Potřebují mít partnera zcela podřízeného a ovladatelného, je to jediná varianta, již zvládnou. Primárně nevhodným partnerem bývá i muž závislý na alkoholu nebo drogách. Alkohol funguje při vzniku domácího násilí jako spouštěč, jenž odstraňuje zábrany a aktivizuje agresivní jednání.

Rizikovými partnery jsou muži, kteří v dětství zažili násilí ve vlastní rodině, buď byli sami jeho obětí, nebo svědky násilného chování mezi rodiči resp. dalšími členy rodiny.

Partner nebyl primárně nepřijatelnou osobností, ale pod vlivem okolností se akcentovaly některé negativní vlastnosti. /Vágnerová, 2005, s. 635/

2. 6. 3 Oběť

Podle statistik tvoří 97% obětí partnerského násilí ženy. V České republice chybí reprezentativní výzkumy na toto téma, můžeme se ale domnívat, že se výskyt domácího násilí vůči ženám v České republice příliš neliší od okolních zemí, kde statistiky obvykle udávají, že s domácím násilím má za svůj život zkušenost 20-30% žen. /Vargová, Vavroňová, Prokopová, 2003, s. 4/

Obětí domácího násilí může být kdokoliv. Což dokazuje i případ v současné době velmi populární spisovatelky Ireny Obermannové, která zcela otevřeně hovoří o tom, že byla obětí domácího násilí a k psaní, že jí hodně pomohl rozpad jejího manželství, ze kterého má vzpomínky na modřiny a dvě krásné a šikovné dcery.

Během uplynulých let se podařilo částečně zbořit představy o typické oběti jako nesamostatné, zakřiknuté domácí puťce. Ve skutečnosti trpí násilím ze strany partnera ženy se základním stejně jako s vysokoškolským vzděláním, mohou být úspěšné v práci, řídit velké kolektivy zaměstnanců, dělat důležitá rozhodnutí.

Oběť domácího násilí se chová způsobem pro okolí nepochopitelným. Své útrapy bagatelizuje, agresora omlouvá, obviňuje sama sebe. Jedná se ale o přirozenou reakci, nevyhnutelnou odezvu lidského organismu a lidské psychiky vystavené nepřetržitému týrání. Každodenními pocity oběti jsou úzkost, strach, bolest a stres, nejistota, pocity bezmoci a studu. Ztráta jakéhokoli sebevědomí, normálních měřítek hodnot a životních perspektiv vede k apatii a sebedestruktivním tendencím.

Typický portrét týrané ženy sestavila Špatenková

- Materiálně závislá na svém partnerovi.
  - Podřízená a poslušná
  - Udržuje málo sociálních kontaktů s dalšími lidmi.
  - Často omlouvá mužovo chování jeho náladou nebo nepříjemnostmi, které prožil v práci, či jako důsledek zážitků z dětství.
  - Vystrašená.
  - S pocitem vlastní bezmocnosti a bezcennosti.
  - S intenzivními pocity viny a přesvědčením, že to, co se jí přihodilo, si zaslouží.
  - Myslí si, že situace nemá řešení, ačkoliv už nemůže déle snášet partnerovo násilí.
  - Rychle si zdůvodní, že je to poslední zbití, které ji potkalo.
  - Stydí se vyprávět o svých zkušenostech a způsobech, jakými s ní partner zachází.
  - Extrémně emocionálně závislá na partnerovi.
- /Špatenková, 2004, s. 109/.

Obětí obecně se zabývá **viktimologie**. Jde o relativně novou disciplínu, která zkoumá vědeckým způsobem oběti trestných činů. Zajímá ji, jakou roli hraje oběť v motivaci pachatele a jakým způsobem se „spolupodílí“ na interakci v průběhu trestného činu. Nejde přirozeně o to zatížit oběť určitou spoluvinou, a tím omlouvat a zbavit viny pachatele. Pěstování viktimologie směřuje k vypracování poznatků o tom, jak se lze účinně vyhnout roli oběti a jakými preventivními opatřeními lze snížit riziko ohrožení.

/Čírtková, 2000, s. 179/

2. 6. 4 Dopady násilí na oběť

Důsledným působením násilníka žena přijímá jeho argumenty a uvěří, že vnucované představy jsou skutečností. Věří, že si zasloužila, aby se s ní špatně zacházelo. Domácí násilí se zakládá na reviktimizaci, tj. opakovaném poškozování oběti. To je vůbec nejmarkantnější znak domácího násilí. Z toho plyne prostá skutečnost: vždy máme co činit s tzv. mnohonásobnými oběťmi. Opakovaně jsou zraňovány osobou, které původně důvěřovaly natolik, že s ní navázaly pevný vztah. Domácí násilí v jakékoliv podobě má vždy silně devastující účinky na tělo i duši oběti. To, co zřejmě nejvíc paralyzuje oběť domácího násilí, je těsná provázanost a často i závislost na trýzniteli. <http://www.mvcr.cz/nasili/studie/poskozen.html/>

Důsledky domácího násilí :

- zvýšená psychická vulnerabilita
- ztráta sebevědomí
- ztráta životních iluzí, o které se opírá duševní stabilita
- pocit bezmoci
- intenzivní pocit viny, sebeobviňování
- nápadná oddanost vůči trýzniteli
- emocionální labilita
- vymizení radosti ze života, ztráta osobních perspektiv
- získaná nedůvěra ve vlastní síly
- pocit vlastní nedostačivosti
- sebedestruktivní či depresivní ladění

[//www.mvcr.cz/nasili/studie/poskozen.html/](http://www.mvcr.cz/nasili/studie/poskozen.html/)

2. 6. 5 Syndrom týrané ženy

Syndrom týrané ženy je definován jako soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívané násilí. Platí, že u obětí domácího násilí se setkáváme s jevy, které u obětí jiných kriminálních činů nenalézáme. Markantní je například přetrvávající vazba k agresorovi, setrvávání ve vztahu s ním, zatajování závažnosti a příčin zranění, popírání viktimizace.

/Čírtková 1/2001 s.3/

Symptomy u týraných žen lze rozčlenit do tří kategorií:

- příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu
- naučená bezmocnost
- sebezničující reakce

Příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu

U týraných žen je zvládnutelná ztráta životních perspektiv kombinovaná s celkovou netečností až otupělostí. Dlouhodobě týrané ženy není snadné oslovit, v kontaktu se jeví jako málo přístupné, vyznačují se sníženou dynamikou reakcí, projevují malou účast na vnějším dění. Je pro ně typické zablokování exprese vzteku. Týrané ženy nejsou schopny se přirozeně chovat, jestliže vůči nim někdo prezentuje silné negativní emoce, jako např. vztek či zlost. Samy mají tendenci utíkat před konflikty. U týraných žen se často setkáváme s tzv. extrémní laskavostí.

Naučená bezmocnost

Naučená bezmocnost představuje specifický důsledek týrání blízkým člověkem. Jestliže se jedinec naučí, že nemá žádnou kontrolu nad nepříjemnými událostmi a že každý jeho pokus změnit nepříjemnou událost končí prohrou, propadne letargii a pasivitě. S naučenou bezmocností jde ruku v ruce drasticky snížené sebevědomí. Týraná žena ztrácí respekt ke své vlastní osobě. Ztráta pocitu vlastní hodnoty je doprovázena nejistotou, nerozhodností a někdy i pokřivením obvyklých měřítek.

Sebezničující reakce

Sebezničující reakce se objevují především u dlouhotrvajícího týrání a zahrnují následující jevy:

- popírání viny útočníka
- minimalizace následků
- popírání viktimizace
- odmítání možností záchrany

2. 6. 6 Příčiny, proč oběť setrvává s násilníkem

- ekonomická závislost – oběť nemá vlastní příjem, byt, nemá kam odejít s dětmi
- strach z budoucnosti
- vědomí o nedostatečné legislativě a chybějícím systému pomoci
- tradiční obraz o roli ženy – žena má žít pro druhé, má odpovědnost za citové klima v rodině, nese vinu za nefunkčnost rodiny, žena má potlačovat vlastní potřeby ve prospěch rodiny /Matoušek, Kolářková, Kodymová, 2005, s. 233/

2. 6. 7 Pachatel

Tyran nadává, kritizuje, zesměšňuje, vyhrožuje, je nespravedlivý, hrubý, uzurpuje si práva, která nemá, vnucuje vlastní pohled i formy řešení. Při vši té hrůze bývá závislý na své oběti víc, než ona na něm. Není ho bez oběti. Oběť, pokud plní vzorně danou roli, nechá si vnutit jeho pohled na život, náladu i zaměření, místo, aby žila vlastní život, jen se trápí. Tyran s ní není věčně spokojen, nemá pro ni vlídné slovo, křivdí ji. A ona se tak snaží. Neumí říci ne. /Novák, 2005, str. 48/

U většiny kriminálních jevů převažují detailní informace o pachatelích nad letnými poznatky o jejich obětech. U domácího násilí je tomu naopak. Zatím víme daleko více o obětech domácího násilí než o jeho pachatelích.

/ Matoušek, Kolářková, Kodymová, In.: Čírtková, Vitoušová, 2005, s. 228/

Pachatelem je osoba, z níž aktuálně vychází nebezpečné násilí a která nejvíce ohrožuje chráněné hodnoty. Násilník je posedlý hledáním chyb a nedostatků v chování oběti (jsi špatná matka, kuchařka, milenka, hospodyně, studentka, dcera apod.). Vědomě či podvědomě sám vytváří stále více situací, ve kterých nachází oprávněnost pro nové násilí. /www.bkb.cz/

Často se upozorňuje na to, že agresorem je zpravidla muž, který byl sám jako dítě týrán. Muži chovající se násilně, nemuseli být v dětství obětí násilí, ale s velkou pravděpodobností neměli milující a milovaný vzor, který by mohli napodobit. /Smith, 2004, s. 60/

Domácího agresora nelze charakterizovat jako jeden určitý typ osobnosti, tito lidé mohou být různí. Častěji však mívají nízké sebehodnocení, které kompenzují násilnickým chováním, mívají zvýšenou pohotovost reagovat vztekem, jsou výbušní, mívají problémy s ovládáním vlastního chování. Jejich vztah k násilí je pozitivní, chápou ho jako vhodný prostředek k řešení čehokoli. Obvykle nemají potřebné sociální kompetence, které by jim umožňovaly zvládnout běžné problémy únosnějším způsobem. Mužskou a ženskou roli stereotypně chápou v jejich tradiční podobě, zpravidla stejným způsobem, jak je chápal i jejich otec. Domácí násilníci mívají zvýšenou potřebu moci nad ženou, kombinovanou se strachem z ohrožení své pozice, z bezmocnosti, s obavami ze ztráty kontroly nad situací. Bývají extrémně citliví na každý náznak možného oslabení jejich autority. Vyžadují, aby se žena chovala za všech okolností konformně, přizpůsobila se jim a podřídila se ve všem jejich požadavkům i jimi stanoveným pravidlům, „ženská musí poslouchat“. Jsou přesvědčeni, že mají právo hodnotit, co je správné a vynutit si takové chování jakýmkoli způsobem, který považují za vhodný. Pachatel může být i „mužem dvojí tváře“, který se doma projevuje agresivně a týrá svou partnerku, zatímco v jiném prostředí se chová zcela přiměřeně, kontroluje své projevy, takže cizí lidé po zveřejnění domácího násilí jen těžko věří, že by byl něčeho takového schopen. Pro postoj agresora k domácímu dění je typické přesvědčení o oprávněnosti svého jednání, nedostatek náhledu, odmítání odpovědnosti za tuto situaci, nebo alespoň její relativizace, bagatelizace závažnosti vlastního chování a svalování viny na okolnosti nebo na samotnou ženu. Občas se lze setkat i s mužem, který si uvědomuje, že partnerce ubližuje, ale nedokáže změnit stereotypy svého chování. /Vágnerová, 2004, s. 638/

Většina případů domácího násilí nejsou projevy deviantních, patologických či zvrhlých mužů. Může jím být jedinec větší, silnější, starší, citově deprimovaný, s nějakou negativní zkušeností s lidmi, agresivnější. Stejně jako u oběti platí, že se v roli pronásledovatele může objevit kdokoli.

<http://www.mvcr.cz/nasili/studie/jednani/htm/>

Domácí násilí není afektivní jednání pachatele. Pachatel týrající svou oběť nepáchá tento čin ve stavu silného emocionálního rozrušení.

2. 6. 8 Děti – svědci domácího násilí

„Táto, nech mámu ona už bude hodná!“

„Mami myslí na něco hezkého, já to dělám taky tak.“

Tyto věty děti nejčastěji používají pokud se stanou svědky domácího násilí. K domácímu násilí dochází za zavřenými dveřmi domovů, jedinými, zato častými svědky domácího násilí bývají děti.

Domácí násilí má dopad na celou rodinu. Děti, které žijí v domácnosti, kde dochází k týrání, jsou také oběťmi. Jsou ve skutečném nebezpečí, že budou týrány i ony, a i když jsou jen svědky týrání, psychicky tím utrpí. Je také více

pravděpodobné, že z nich samých vyrostou tyrani a oběti, než z ostatních dětí, v jejichž rodinách k týrání nedochází.

V rodinách, kde dochází k domácímu násilí se děti stávají svědky domácího násilí v 70 až 80%. /Vargová, Vavroňová, Prokopová, 2003, s. 13/. Děti se stávají nejen svědky křiku, nadávek, ponižování, zesměšňování, výhrůžek, ale i fackování, bití a brutálních napadení svých matek.

Je třeba mít na zřeteli, že především v manželství nebo v nesezdaném soužití, kde žijí děti, dochází k bezprostřednímu ohrožení jejich citového a mravního vývoje, jsou-li svědkem nedůstojného, ponižujícího a násilného jednání jednoho z rodičů. Světová zdravotnická organizace přitom považuje pouhou přítomnost dítěte při domácím násilí za psychické týrání. /Voňková, Huňková, Čacká-Pavlíková, 2002, s. 12/

Děti na opakovanou a trvalou přítomnost u domácího násilí reagují stálým napětím. Ztrácejí pocit jistoty a bezpečí, cítí se bezmocné, svalují vinu na sebe, je narušena jejich sebedůvěra, jsou vážně traumatizováni. / Hronová, 1/2005, s. 5/. Projevy dětí - svědků domácího násilí lze rozdělit na projevy:

- *psychické*
- *psychosomatické*
- *projevy v chování.*

Projevy psychické:

- úzkost, bezmoc, strach (děti nemohou násilí zabránit, ani matku ochránit, nemají kam se schovat či utéct)
- poruchy koncentrace pozornosti, pocity ztráty, vzteku, smutku, zmatku,
- deprese, nízké sebevědomí, suicidální tendence a sebeobviňování
- regrese, tj. návrat do předchozích, již překonaných vývojových období.
Příznakem takové reakce bývá často noční pomočování, žvatlání, pasivita a nadměrná přizpůsobivost, žádné projevy dětské zvědavosti, dobrovolná izolace, noční můry a děsivé sny.

Psychosomatické projevy:

- nespavost
- zimomřivost
- bolesti břicha a hlavy
- zvýšená nemocnost bez nalezené specifické příčiny, apod.

Projevy v chování

- poruchy přizpůsobení
- projevy verbální i fyzické agrese vůči vrstevníkům i dospělým
- útěky z domova

- porušování pravidel a nerespektování hranic
- vyrušování
- dožadování se pozornosti, „věšení se“ na lidi okolo, nedostatek odstupu.
- / Občanské sdružení ROSA děti - svědci domácího násilí, s. 3/

2. 6. 9 Postoj dítěte k rodičům

Pokud je dítě svědkem domácího násilí, bývá obvykle jeho postoj k rodičům ambivalentní, děti si s touto situací nevědí rady. Jejich reakce na takovou situaci mohou být různé, často vytvářejí s týranou matkou určitou koalici. Snaží se ji bránit, i za cenu výprasku, podporovat a pomáhat. Tento postoj je typický především pro dcery.

Postoj k agresivnímu otci bývá ještě komplikovanější, může být hostilní, odmítavý, rezervovaný, ale i ambivalentně adorující. Jeho chování vyvolává u dětí strach, někdy si přejí, aby otec z rodiny odešel. U chlapců může dojít ke ztotožnění s otcem, jehož moc jim imponuje, a začnou se sami projevovat agresivně. /Vágnerová, 2004, s. 644/

Velkým problémem je i skutečnost, že děti bývají využívány násilníkem k manipulaci s obětí. Ten může hrozit odebráním dítěte nebo únosem, pokud oběť týrání zveřejní. Někteří pachatelé také oběť zastrašují tím, že jí hrozí, že dítěti ublíží nebo ho zabijí. To, jak děti reagují na násilí, přitom záleží na mnoha okolnostech, i na blízkosti a intenzitě násilí a na jeho frekvenci.

V zahraničí již existují preventivní programy pro děti, které přicházejí do styku s domácím násilím. V nich se již malé děti dovídají, co by měly dělat, aby se jim nic nestalo, když násilí v rodině propukne, jak si mohou chránit zdraví nebo život, kde hledat pomoc. Zároveň se také učí, že domácí násilí není běžnou součástí mezilidských vztahů a že existují jiné vztahy a jiné rodiny, ve kterých se lidé vzájemně respektují a nikdo druhému neublíží. Tohle vědomí, že situace není zcela bezvýchodná, pomáhá dětem, které mají zkušenosti s domácím násilím, najít sebevědomí, duševní stabilitu i životní perspektivu.

[/www.vzdelani.cz/indiv/rodina_a_skola/2002-04/04domaci_nasili.htm](http://www.vzdelani.cz/indiv/rodina_a_skola/2002-04/04domaci_nasili.htm)

Nikdy si neříkejte „já už to v zájmu dětí nějak vydržím a dožiji“. Je velmi sporné, zda je takové „přežívání“ vůbec v zájmu dětí. Chirurgický zákrok nebývá příjemný, ale přináší naději na zdravější i kvalitnější život. /Mach, Šmolka, 1999, s. 169/

2. 7 Alkohol v domácím násilí

Alkoholu je v domácím násilí věnována zvláštní pozornost. V současných koncepcích je mu připisována role katalyzátoru, nikoli příčiny násilného dění. Podle některých autorů, osoby, které potřebují a chtějí ventilovat

své agresivní založení, se záměrně alkoholizují, neboť opilost může později posloužit ke změkčení jejich odpovědnosti za spáchané násilí. Alkoholické opojení funguje jako timing out, ve kterém mohou ventilovat své disociální sklony, neboť později budou omlouvány či vysvětlovány alkoholickým opojením. /Čírtková, 1/2001,s.2/

Alkohol slouží jako omluva pro hrubé chování, sám o sobě však není příčinou domácího násilí. Alkoholové opojení může zvýšit intenzitu útoku. Hlavní problém je v používání násilí. U domácího násilí by pachatel týral svou obětí, i když by byl střízlivý, proto, ani léčba alkoholismu nepřináší úlevu, je třeba pracovat i s násilným chováním.

V souvislosti s domácím násilím Nešpor doporučuje:

- Ti, kdo jsou obětmi domácího násilí i jeho pachateli, by se měli vyhýbat alkoholu a to zejména v situacích hrozícího konfliktu. Jestliže toho nejsou schopni sami, měli by vyhledat specializovanou protialkoholní léčbu.
- Lékaři, psychologové a další pracovníci pomáhajících profesí by měli umět dobře rozpoznávat problémy působené alkoholem a účinně intervenovat.
- Jestliže pachatel opakovaného domácího násilí odmítá zdůvodněná doporučení se protialkoholně léčit, měl by takové léčení nařídít soud.
- Z celospolečenského hlediska je třeba snížit vysokou spotřebu alkoholu za pomoci účinných opatření, jako jsou vyšší zdanění alkoholu, regulace jeho reklamy a širší informovanost o nebezpečích i lepších alternativách.
[/http://denik.obce.cz/go/clanek6156676/](http://denik.obce.cz/go/clanek6156676/)

2. 8 Postoj společnosti k domácímu násilí

Povědomí o domácím násilí je v České republice stále nízké, a to i mezi těmi, kteří jsou zodpovědní za poskytování pomoci jeho obětem. Tolerance, která k domácímu násilí ve společnosti stále panuje, komplikuje situaci obětem - ty se pak často setkávají s neochotou pomoci i s obviňováním za násilí.

Obecně nízká úroveň právního vědomí české společnosti se promítá do tolerance vůči verbálnímu i brachiálnímu násilí. Ve společenském vědomí chybí přesvědčení, že domácí násilí není věcí soukromou, ale že se jedná o společensky zavrženíhodné jednání, které při eskalaci naplňuje objektivní stránku některého z trestných činů uvedených ve zvláštní části trestního zákona. /Voňková, Huňková, Čacká 2002, s. 10/

Postoj veřejnosti k domácímu násilí páchanému na ženách bývá spíše ambivalentní, není tak jednoznačně odsuzující jako v případě týrání dětí. Z pohledu široké veřejnosti má dospělá žena vždycky možnost aktivně se bránit, odejít od agresora, oznámit to na policii, u lékaře apod. Laická veřejnost není schopna akceptovat, že by dospělý člověk mohl být natolik zdeptán, že už nebude schopen se bránit. Zafixovaná neschopnost obrany může být pro okolí nesrozumitelná. Tato žena se nesetkává s pochopením a soucitem, jakým lidé

reagují na týrání dítěte. Laická veřejnost často předpokládá u žen nějaké vlastní zavinění této situace. Obecně přijímaný názor, že si ženy za své bití mohou samy, je součástí postoje stereotypu platného v naší sociokulturní oblasti. Obecná tolerance k náznakům násilí vůči ženám funguje jako jeho nepřímá podpora. Představa standardního řešení je rovněž zjednodušená: žena by měla agresora opustit, rozvést se s ním. Přetrvávající citová vazba k agresorovi je pro veřejnost nepochopitelná a utvrzuje ji v přesvědčení, že jde o ženy nějakým způsobem podivné. /Vágnerová, 2004, s. 646/

Běžný postoj k týraným ženám je tedy ambivalentní. Zahrnuje soucit, ale i opovržení, protože se žena jako dospělý člověk nedokáže chovat přiměřeným způsobem, bránit se.

2. 9 Legislativa

Situace obětí domácího násilí se přes snahy neziskových organizací a existenci vládních priorit v České republice příliš nezměnila. Pomoc obětem násilí poskytují téměř výhradně neziskové organizace. Stále chybí dostatečně proškolení odborníci mezi policisty či sociálními pracovníky i azylové domy s utajenou adresou. Jedním z nepalcivějších problémů zůstává české zákonodárství. Mezi zeměmi, které se přihlásily ke vstupu do Evropské unie, Česká republika v této oblasti výrazně zaostává. Řada politiků se přitom shoduje na tom, že touto problematikou je třeba se zabývat, náhledy na vhodné řešení se ale liší a zůstávají pouze ve formě diskutovaných návrhů. Česká legislativa nepostihuje řadu specifíků domácího násilí a neposkytuje dostatečná ochranná opatření ve prospěch obětí. /www.profem.cz/ clanek 161/

Významnou je v této souvislosti zejména novelizace trestního zákona (zákon č.91/2004 Sb. ze dne 29. ledna 2004 , kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů), která nabyla účinnosti dnem 1. června 2004. Tato novelizace zakotvuje nový trestný čin v § 215a „Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“, který umožňuje trestní postih případů domácího násilí, se sazbou odnětí svobody až na 3 roky, v určitých případech až na 8 let. / www.mpsv.cz/ clanek 5743/

Nakolik nová právní úprava přispěje k řešení problémů domácího násilí v České republice ukáže čas. Zásadním problémem v případech domácího násilí vždy bylo dokazování toho, že k násilnému jednání skutečně došlo. K domácímu násilí dochází za zavřenými dveřmi a často beze svědků, tento problém není řešen ani v nové právní úpravě. V návrzích které jsou nyní diskutovány a dotýkají se domácího násilí se jedná především o rozšíření § 215a, který by měl v budoucnu chránit i rozvedené bývalé partnerky, které společné obydlí opustit dosud nemohly.

Domácí násilí je záležitostí, kterou chtějí rodiny udržet v tajnosti. Jde to poměrně snadno, protože veřejnost se obvykle zdráhá rozsah domácího násilí uznat. Nyní již dochází ke změnám a policie zasahuje častěji než v minulosti. Domácí násilí představuje pro policejní výkon poměrně složitý problém. Přesto, že pachatel i oběť jsou od počátku známí a mohlo by se na první pohled zdát, že

z policejního pohledu jde o jednoduchou záležitost. Ve skutečnosti je tomu naopak. Fakt, že pachatel je od počátku známý neusnadňuje kvalitní policejní řešení partnerských násilností, dokonce často ani neumožňuje včas a účinně zabránit pachateli v pokračování týrání oběti.

Domácí násilí v České republice není trestným činem, přesto náš Trestní zákoník obsahuje určitá zákonná ustanovení, která lze k problematice použít.

V příloze č.1 jsou uvedena vybraná zákonná ustanovení Trestního zákoníku vztahující se k problematice domácího násilí.

Sebedokonalejší právní rámec a sebelepší následná pomoc nesníží počet žen poškozených domácím násilím, pokud nedojde k cílené kultivaci společenských vztahů, počínaje dětmi, mládeží a politickou reprezentací konče. Téma domácího násilí je téma celospolečenské a interdisciplinární.

Vzhledem k tomu, že v České republice neexistuje speciální zákon na ochranu obětí domácího násilí, jako je tomu například v Rakousku („Zákon na ochranu před násilím v rodině“, účinný od 1.května 1997), je nutné k této ochraně využívat všech možností, které právní řád poskytuje. Nelze přitom ovšem zapomínat, že veškerá mnohdy vysilující iniciativa leží v tomto případě výhradně na oběti domácího násilí

2. 9. 1 Legislativa v zahraničí

Tak zvané západní země přistupují k domácímu násilí zodpovědně a mají normativně upravenou ochranu obětí domácího násilí. Tento model od nich převzala i řada zemí přistupujících k Evropské unii. Právo na ochranu tělesné a duševní integrity obětí je preferováno před ochranou majetku a před zásahem do soukromí. Jasnou úpravu ošetřující domácí násilí má například Chorvatsko, Polsko, Maďarsko.

Nejzajímavějším státem pro srovnání situace je s námi sousedící *Slovensko*, které vycházelo v roce 1993 ze společné federální legislativy. Slovenský parlament již v roce 2001 schválil novelu paragrafu 215 Trestního zákona, která rozšiřuje trestnost týrání osob svěřených do péče o osoby blízké. Oběť domácího násilí na Slovensku již nemusí dávat souhlas se stíháním osoby blízké. Stát zahajuje trestní stíhání ze zákona (novelizovaný § 163a Trestního řádu). Nejnovější úpravou v občanském soudním řádu je odstranění násilníka až na dobu 7 dní ze společného bydliště. Podle občanského zákoníku pak musí v budoucnu soudy při rozhodování o tom, kdo zůstane jediným nájemcem bytu po rozvodu, přihlížet k okolnostem, za kterých k domácímu násilí došlo a kdo byl iniciátorem. Oběť domácího násilí při vystěhování násilníka nebude muset pro něj obstarávat náhradní bydlení.

Slovenské výsledky a zkušenosti by mohly výborně posloužit při zavádění legislativních změn u nás. Jinak bychom se ocitli v situaci, kdy vymýšlíme již vymyšlené. / www.profem.cz/ clanek 161/

Rovněž sousední **Rakousko** má od roku 1997 jasnou oficiální strategii pro řešení případů domácího násilí. Tato strategie vychází ze tří předpokladů:

- Domácí násilí je skutečně naléhavý problém, který nemůže stát a jeho instituce ignorovat.
- Domácí násilí je specifický problém, který se v mnoha ohledech liší od násilí mezi vzájemně cizími lidmi, a proto vyžaduje i specifické, cílené zákony a postupy.
- Klíčovou otázkou pro stát a jeho instituce je především, jak zajistit ochranu před domácím násilím.

V květnu 1997 přijalo Rakousko samostatný spolkový zákon na ochranu před násilím v rodině. V návaznosti na něj byl novelizován také zákon o policii a některé další zákony. V těchto zákonech je použit celkem jednoduchý princip: agresor musí jít a nést důsledky svého konání, zatímco oběť má právo zůstat doma a být chráněna před dalším násilím. /www.profem.cz/ clanek 161/

V Evropské unii neexistuje žádná závazná politika týkající se násilí na ženách, protože žádná ze současných smluv k tomu nedává právní základ. V roce 1997 byly vyčleněny finanční prostředky pro program **Daphne**, jehož cílem je podporovat mezinárodní aktivity a činnosti nestátních neziskových organizací v oblasti potírání násilí na ženách, mladých lidech a dětech. Program Daphne vstoupil v roce 2004 do druhé fáze, pro období 2004 až 2008 je vyčleněn rozpočet 50 milionu EUR. / <http://obcan.ecn.cz/>

2. 10 Možnosti pomoci týraným ženám

Bud' případ násilí neřešte vůbec, nebo jej řešte do všech důsledků. /Mach, Šmolka, 1999, s. 162/

Pokud se oběť rozhodne domácí násilí řešit, měla by věc dovést až do úplného konce, v případě, že tak neučiní a po ohlášení případu násilí na Policii České republiky uvěří slibům agresora, že se změní, odpustí mu a podání vezme zpět, po čase se dostane opět do jí známého cyklu a domácí násilí bude pokračovat s ještě větší intenzitou a už to bude jenom horší.

Poměrně často je slyšet názor, že s domácím násilím nelze nic rozumného dělat. Je přitom ironií, že domácí násilí je typem trestného činu, který je pro intervenci dostupnější než řada jiných kriminálních činů. Pachatel je znám,

následky jeho činů bývají zřejmé a přesto se do případů domácího násilí nechce nikomu příliš vstupovat.

V některých případech by zlepšení situace obětí domácího násilí přinesla změna legislativy, jindy by stačilo využít stávající zákonné normy a zvýšit informovanost odborných pracovníků, aby nedocházelo ke stigmatizaci a druhotné viktimizaci obětí. Jedná se především o sociální pracovníky, zdravotnický personál, učitele, policii.

U domácího násilí neexistuje jednoduché a rychlé řešení, ale i těžká situace se dá postupně vyřešit. K tomu je zapotřebí, aby žena byla pro řešení problémů motivována, musí si ujasnit, co

je podstatou jejich potíží a dobrovolně se rozhodnout, co chce dál dělat. Ženu nelze k ničemu nutit ani za ni nemůže rozhodovat jiný člověk.

V České republice se problematice domácího násilí, prevenci i pomoci jejím obětem, věnuje několik neziskových organizací: např. Elektra, Bílý kruh bezpečí, ROSA, ProFem, ACORUS.

Občanské sdružení **ROSA** bylo založeno v roce 1993. Jedná se o informační a poradenské centrum pro ženy – oběti domácího násilí. Ženám je poskytováno podle potřeby i opakované psychosociální poradenství. Klientkám jsou k dispozici sociální pracovníce, psycholožky a externí psychiatr. ROSA může nabídnout i krizové ubytování v azylových bytech s utajenou adresou. Kromě toho provozuje:

- informační a poradenské centrum pro ženy-oběti domácího násilí
- SOS krizovou telefonní linku pro ženy-oběti domácího násilí
- na pomoci klientce a hledání řešení její situace se podílí intervenční tým
- aktivně se podílí na edukační činnosti – školení policistů, sociálních pracovníků, zdravotníků
- zabývá se prevencí domácího násilí-tisk informačních materiálů pro oběti domácího násilí, pořádání seminářů a konferencí na dané téma

V roce 2003 byla Rosa koordinátorem mediální Kampaně proti domácímu násilí na ženách, ve které se spojilo 10 neziskových organizací z různých regionů České republiky. /Vargová, Vavroňová, Prokopová, 2003, s. 23/

Rosa se zaměřuje i na prevenci domácího násilí, pořádá školení pro odbornou i širší veřejnost, vydává informační letáky, brožury a publikace, spolupracuje s dalšími neziskovými organizacemi, například s občanským sdružením **Acorus**.

Občanské sdružení **Acorus** vzniklo v roce 1997. Jeho hlavním posláním je nabízet komplexní pomoc obětem domácího násilí a rozšiřovat informace o dané problematice mezi veřejnost. Provozuje Psychosociální centrum Acorus,

které je zaměřeno na přímou pomoc ženám a dětem, které se staly oběťmi domácího násilí. Systém pomoci obsahuje telefonickou krizovou linku, krizová lůžka na dobu maximálně 5 dní, ambulantní poradenství, pobytový program na půl roku a následnou pomoc po odchodu ze zařízení./ www.stopnasili.cz/

Další organizací je obecně prospěšná společnost **ProFem**, která se zaměřuje především na společenské oblasti, v nichž dochází k porušování lidských práv - jedním z téžisť práce je i domácí násilí páchané na ženách. V roce 1998 proFem o.p.s. zahájila modelový právní projekt AdvoCats for Women – právní pomoc ženám – obětem násilí. Jedním z cílů proFem o .p. s je vzbudit zájem státních orgánů o domácí násilí a ovlivnit legislativu týkající se tohoto tématu.

Pomocí obětem trestných činů se zabývá i **Bílý kruh bezpečí**. Poskytuje pomoc a psychologické i právní poradenství ženám – obětem domácího násilí. Od roku 2001 provozuje specializovanou krizovou linku pro oběti domácího násilí.

2. 10. 1 Druhy pomoci

Týraná žena potřebuje při řešení své situace pomoc i terapeutickou podporu. V první fázi je poskytována krizová intervence. Jedná se o rychlou psychologickou a sociální pomoc člověku, který se ocitl v krizové situaci a nedokáže ji zvládnout vlastními silami. Cílem krizové intervence je posílení klientových adaptačních schopností, tj. usnadnit mu komunikaci s okolím, umožnit náhled na rozsah problému, pomoci mu vyjádřit emoce, posílit jeho sebedůvěru, aktivovat zdroje podpory v jeho okolí a podpořit účelná řešení problému.

Krizovou intervenci v případě násilí páchaného na ženách je možné provádět:

- v aktuálně hrozící nebo probíhající násilné situaci
- ve fázi přípravy odchodu, opuštění týrajícího partnera
- ve fázi opuštění týraného partnera

/Šatenková, 2004, s.112/

První pomoc v krizi poskytují nestátní organizace zabývající se pomocí týraným ženám a *azylové domy pro matky s dětmi*. Těchto domů je ale málo a nejsou všude.

Ženám v těchto zařízeních je poskytována **psychoterapeutická pomoc**, je důležitá v procesu rozhodování o vhodném řešení, ale i při nápravě a vytváření účelnějších strategií chování. Pro tyto účely je vhodná, individuální, párová i skupinová terapie.

Individuální terapie se používá méně často, protože je výhodnější získat náhled na svůj problém a modelovat své chování v rámci párové či skupinové terapie. /Vágnerová, 2004, s. 647/

Párová terapie může být účinná tehdy, pokud je žena schopna ubránit svou pozici a muž je motivován změnit své chování. Muž je v terapii veden, aby přejímal odpovědnost za své chování a žena se učí přejímat odpovědnost za svou bezpečnost.

Skupinová psychoterapie, poskytuje oběti možnost získat náhled na svou situaci, sdílet své pocity s jinými ženami, které mají podobné problémy, a naučit se vhodnějším způsobům reagování.

Při posuzování možností terapeutické práce rozděluje Bentovim traumatické systémy na nadějně, problematické a beznadějně.

Nadějná situace.

Nadějně situace jsou ty, kde jsou členové rodiny schopni uznat svou roli při týrání dítěte nebo partnera a svou odpovědnost. Dalšími nutnými předpoklady, dávající naději na změnu, jsou přiměřená podpora úředních míst a přijetí terapeutického plánu rodinou.

Problematická situace.

Problematické situace jsou ty, v nichž existují pochybnosti o tom, zda na sebe viktimizéři berou patřičnou odpovědnost za stav oběti. Nemusí být k dispozici dostatečná podpora ostatních členů rodiny. Vzájemná závislost partnerů může být tak velká, že riziko recidivujícího týrání nebo zneužívání je nepřijatelné – což může vyžadovat odloučení na určitou dobu. Často se objevuje i obviňování odborníků.

Beznadějná situace.

V těchto situacích je ublížení oběti popíráno v celém rozsahu, i když mezi odborníky panuje shoda o tom, že násilí spácháno bylo. V těchto případech dochází k selhání spolupráce s odborníky. / Bentovim, 1998, s. 98-99/

Další formou pomoci je **sociální pomoc**, která je zaměřena na zajištění bezpečného bydlení, na získání nezbytných finančních prostředků.

Pomoc týraným ženám poskytují i **orgány sociálně právní ochrany dětí**. Mohou ženě pomoci s podáním návrhu na stanovení výživného pro ni a pro dítě, návrhu na úpravu poměrů k nezletilému dítěti, případně, pokud dítěti hrozí újma ze strany násilníka, podává orgán sociálně právní ochrany návrh na vydání předběžného opatření, kterým je možné dítě svěřit do péče matky bezodkladně.

Sociální pracovnice může matce pomoci s vyhledáním azylového bydlení, seznámit ji s možnostmi řešení dané situace. / viz. příloha 3 – Manuál pro sociální pracovníky a psychology, jak postupovat v případě domácího násilí /

2. 10. 2 Azylové domy

První útulek pro týrané ženy byl založen v Texasu už v roce 1875 v Betonu. O sto let později byly v 70. letech otevřeny další dva azylové domy pro ženy - oběti domácího násilí, a to v Austinu a Houstonu. Právě v 70. letech minulého století se ve Spojených státech zformulovalo hnutí, které prosazovalo zakládání specializovaných azylových domů pro ženy - oběti domácího násilí. Ženy, které pracovaly s problémem domácího násilí, a ženy, které měly osobní zkušenost s násilím, se shodly, že jedním z hlavních problémů, kterým musí oběti čelit, je absence alternativního či přechodného bydlení. Mnoho pokusů o zakládání azylového bydlení začínalo tak, že ženy které pracovaly s oběťmi, je na několik dní ubytovávaly ve svých domovech. Tyto sítě tzv. bezpečných domovů fungují v zahraničí dodnes a jsou možnou alternativou dočasného bydlení zejména v místech, kde není možné zřízení azylového ubytování.

Stěžejní problém každé oběti domácího násilí představuje rozřešení bytové otázky. Oběti domácího násilí zpravidla nemají kam jít. Chtějí-li svoji situaci řešit a zabránit násilí na nich páchanému, nemají jinou možnost, než z bytu, který sdílí s agresorem, odejít, protože neexistuje žádná právní možnost, jak pachateli domácího násilí okamžitě zabránit bydlet ve společném bytě s obětí. Obecní úřady náhradní byty pro oběti domácího násilí nemají. Pokud oběť domácího násilí nemá možnost ubytování u příbuzných nebo přátel je pro ni jediným řešením, přijmout na přechodnou dobu, bydlení v azylovém domě. Azylové domy pro oběti domácího násilí jsou zpravidla zřizovány neziskovými organizacemi. Mají poměrně přísný vnitřní řád a nejedná se o nijak komfortní zařízení, ale poskytují oběti dostatečnou míru bezpečí a ochrany před agresorem. Ženy-oběti domácího násilí, se zde setkávají se ženami s podobnou zkušeností, a vzájemné sdílení a pochopení pomáhá ženám získávat náhled na jejich situaci.

Týrané ženy nejsou nemocné, potřebují podporovat ve své nezávislosti a pozitivním sebevědomí. Pobyt v azylovém domě by tak v ideálním případě neměl znamenat jen střechu nad hlavou, ale měl by zároveň poskytnout bezpečnou atmosféru a intenzivní podporu ženy. Týrané ženy potřebují vlídné přijetí kombinované s praktickou pomocí.

V zahraničí, například v Rakousku je v současné době provozováno 25 azylových domů pro ženy – oběti domácího násilí a téměř všechny mají utajenou adresu. Tyto azylové domy jsou provozovány ženskými neziskovými organizacemi a jejich provoz je podporován státem.

Pro některé ženy je pobyt v azylovém domě nepřijatelný. Znamená ztrátu soukromí, často i zaměstnání, protože azylové domy nejsou ve všech městech a

pokud se žena přestěhuje do zařízení vzdáleného desítky kilometrů je nemožné, aby do původního zaměstnání dojížděla. Také pro děti je změna pobytu velkým zásahem do života, ztrácejí kamarády, mění prostředí školy. Toto vše je jedním z důvodů, proč většina žen neodchází od násilného partnera a doufá, že už se bití nebude opakovat.

2. 10. 3 Práce s obětí domácího násilí

Důležitou zásadou při práci s obětí domácího násilí je trpělivost a pomalý postup (drobné krůčky raději než radikální řešení), ačkoliv jejich situace hoří. Stává se, že oběť odmítá přiznat, že trpí domácím násilím, v tomto případě je vhodné podat alespoň informaci o tom, kde je možné hledat pomoc. Mnoho žen, které se staly oběťmi domácího násilí, trpí pocity bezmoci či beznaděje, mají obavu z násilníka, stydí se za svou situaci. Oběť násilí je nutné uklidnit a poskytnout jí podporu, ale nerozhodovat za ni.

Strategie pracovníka při práci s obětí :

- vyslechnout s porozuměním bez jakéhokoliv hodnocení či náznaku obviňování
- postupovat pomalu, i když situace „hoří“
- nesnažit se klienta donutit k rozhodnutí
- pomoci klientovi vyznat se v situaci a hledat společně vhodné řešení a perspektivy
- dát malé úkoly, povzbudit, podpořit aktivitu klienta
- pokud došlo k fyzickému napadení, doporučit ošetření u lékaře
- poradit klientovi, jak ohlásit napadení na policii
- dlouhodobějším úkolem pracovníka pak může být podpora klienta až k obnovení jeho sebevědomí. /Vodáčková, 2002, s. 477/

Domácí násilí nemůže být tolerováno a oběť má právo na podporu společenských a státních institucí. K prevenci a represí je třeba součinnosti státních i nestátních složek a vymezení jejich postupů a kompetencí.

Složky, které jsou povolané k tomu, aby se zabývaly problémy a případy domácího násilí:

Policie

Je jí přisuzována centrální role. Představuje bránu, kterou obvykle vstupuje případ domácího násilí ze zavřených dveří bytu na veřejnost. Povinností policie je zajistit bezpečí oběti, stíhat pachatele, zdokumentovat incident. V rodinných rozepřích zakročuje policie zpravidla na objednávku, je přivolána zúčastněnou osobou anebo náhodnými svědky. Policejní řešení je odůvodněno odvrácením akutně hrozícího nebezpečí vycházejícího z jedné nebo více osob. Bezprostředním úkolem policie je uklidnit nebo izolovat agresora a urovnat napjatou, výbušnou či nebezpečnou situaci.

/Čírtková, 2000, s. 176/

Dalšími složkami, které by měli spolupracovat při řešení domácího násilí jsou ***soudy, zdravotníci, advokáti, orgány sociální péče, psychologové, psychiatři.***

V roce 2002 byla vytvořena Mezirezortní pracovní skupina k zavedení interdisciplinárních týmů spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování domácího násilí. Na práci této skupiny se podílí i nestátní neziskové organizace. Práce týmu směřuje k přípravám podmínek pro komplexní právní úpravu řešení domácího násilí, tj. nejen trestně právní úprava a úprava legislativní praxe, ale zejména sociální zákonodárství a další navazující oblasti v občanském a rodinném právu. Domácí násilí vůči ženám je řešeno ve strategii **Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti mužů a žen.**

Pomáhající profesionálové by měli mít na paměti, že oběť žádající o pomoc se cítí velmi často zahanbená, ponížená, vystrašená, nebo dokonce odpovědná za násilí, jehož se stala terčem. Pracovníci by neměli oběti vnucovat žádné vlastní hodnoty a rozhodnutí ani by neměli odsuzovat oběť za rozhodnutí, které učinila. /Matoušek, Kolářková, Kodymová, 2005, s. 241/. Každý člověk, který trpí násilným jednáním v rodině a hledá pomoc, si zaslouží naši důvěru a podporu.

Ne všechny ženy chtějí danou situaci změnit tak, jak by si mnozí pracovníci pomáhajících profesí představovali- tedy rozejít se s týrajícím partnerem. Přejí si pouze to, aby na nich nebylo páčáno násilí, přejí si, aby jejich partner své chování k nim změnil, nechťejí vyměnit partnera. Ona musí nakonec rozhodnout, co udělá, jak to udělá a kdy to udělá, protože za své rozhodnutí ponese plnou zodpovědnost. / Špatenková, 2004, s.113/.

Jako příloha č. 2 je přiložen Manuál pro sociální pracovníky , ve kterém je zpracován postup práce s obětí domácího násilí.

2. 11 Postup oběti v případě domácího násilí

Domácí násilí není normální jev. Nikdo není povinen snášet ponižování ze strany partnera. První projev násilí je jen začátek. Nevěřte slibům a omluvám. Jedněte hned. Vaše pokora ani ústupky násilníka nezmění.

Pokuste se zastavit násilí podle svého uvážení. Nevíte-li jak na to, vyhledejte pomoc. Ve chvíli akutního nebezpečí volejte policii.

Jste-li zraněna, či máte-li zdravotní nebo psychické problémy, vyhledejte okamžitě lékaře. Plně ho informujte, žádejte zápis do zdravotní dokumentace.

Řešte váš problém, dokud máte sílu. Každá situace se dá nějak řešit. Hledejte pomoc a podporu. Informujte se v poradnách, krizových centrech, v místech sociální pomoci. /www.mvcr.cz/nasili/02.htm/

V situaci, kdy se žena rozhoduje setrvat s týrajícím partnerem, je vhodné hovořit o sestavení bezpečnostního plánu. / viz příloha číslo 2/ Jedná se o určitý systém kroků, jak by měla týraná žena v situaci, kdy se bude násilí opakovat, postupovat. /Šatenková, 2004, s. 113/.

3. Praktická část

3. 1 Cíl praktické části

Cílem praktické části bakalářské práce bylo zjistit pomocí dotazníku postoje veřejnosti k domácímu násilí, povědomí občanů o domácím násilí páchaném na ženách, co za toto násilí považují, jak četný je jeho výskyt, kdo se ho na ženách nejčastěji dopouští, jaké formy domácího násilí znají, kde by v případě, že by se stali obětí domácího násilí hledali pomoc. Bakalářská práce zjišťuje, jestli dotazované osoby mají s domácím násilím zkušenost, zda se s ním ve své rodině setkali, v případě, že ano, tak v jaké podobě, jakým způsobem se bránili, kde hledali pomoc.

3.2 Popis regionu výběrového vzorku

Počet spádových obcí 24

Počet obyvatel 16 916

Správní obvod Český Brod je vymezen územím obcí:

Břežany, Bříství, Černíky, Český Brod, Doubravčice, Hradešín, Chrást'any, Klučov, Kounice, Krupá, Kšely, Masojedy, Mrzky, Poříčany, Přehvozdí, Přistoupim, Přišimasy, Rostoklaty, Tismice, Tucharaz, Tuklaty, Vitice.

Region leží v nížině, na hlavním železničním uzlu Kolín- Praha. V okolních obcích funguje integrovaná městská doprava. Možnost zaměstnání ve městě Český Brod a spádových obcích je nedostatečná.

Většina obyvatel v produktivním věku je zaměstnána v Praze a Kolíně. Trestná činnost v regionu má dle vyjádření místního oddělení Policie České republiky spojitost s distribucí a užíváním drog, v ostatním se nevymyká průměru celorepublikovému

3. 3 Popis výběrového vzorku

Průzkum k bakalářské práci byl proveden v období říjen až prosinec 2005. Bylo použito 61 dotazníků vlastní konstrukce, respondenty bylo vyplněno a vráceno 51 dotazníků.

Průzkum byl proveden v regionu Český Brod.

Osloveni byli návštěvníci Městského úřadu Český Brod, kterým byl dotazník předán s žádostí o vyplnění a vrácení v zalepené a nenadepsané obálce, aby byla zachována anonymita. Jednalo se o muže i ženy náhodně vybrané a ochotné spolupracovat, ve věku od 17 do 70 let.

Větší zájem o vyplnění dotazníku projevily ženy, které se o dané téma zajímaly a dotazovaly se na danou problematiku. Pět oslovených mužů vyplnění dotazníku odmítlo s tím, že jich se tato problematika netýká, někteří oslovení muži jako důvod odmítnutí uvedli, že domácí násilí je věc soukromá a oni se o dané téma nezajímají, ani se jich netýká.

Dvě oslovené ženy uvedly, že jsou samy obětí domácího násilí, toto téma je pro ně velmi bolestivé a vyplnění dotazníku odmítly, požádaly pouze o kontakt na organizace, které by jim mohly pomoci.

Vyplnění dotazníku odmítala většina lidí ve věku okolo 60 let. Může to být způsobeno tím, že staří lidé mají menší ochotu svěřovat se svými zážitky a méně se zajímají o věci, které se jich bezprostředně nedotýkají.

3. 4 Použité metody

K dosažení cíle bakalářské práce bylo použito dotazníku. Dotazník byl zcela anonymní a nesledoval místní ani jinou příslušnost respondentů.

Přednosti dotazníku spočívají v tom, že jsou časově méně náročné a lze jimi získat hodně údajů v poměrně krátkém časovém úseku od více osob současně.

K negativním stránkám dotazníkových metod patří hlavně nedostatek, omezení osobního kontaktu . / Švingalová, 2002, s. 33/

V dotazníku byly použity otázky uzavřené, ale protože tyto v odpovědi často respondenta svazují a omezují byly použity také otázky otevřené, které umožňují obšírnější odpovědi a nejsou tolik schématické.

Několik otázek bylo formulováno jako inventář, kdy se jedná o oznamovací věty a respondenti vyjadřovali míru souhlasu či nesouhlasu s nimi.

V první části dotazníku byly položeny otázky s úkolem zjistit, jakou mají občané povědomost o domácím násilí.

Druhá část dotazníku byla zaměřena na zjištění, zda se respondenti stali osobně obětí domácího násilí, co bylo jeho příčinou a jak danou situaci řešili.

Poslední část dotazníku zjišťovala, znalosti respondentů o organizacích, které se zabývají pomocí obětem domácího násilí.

Při konstrukci dotazníku bylo dbáno na zachování anonymity a srozumitelnosti šetřeného tématu.

Pro dokreslení problematiky byla použita kazuistika.

Pro zpracování údajů byly použity tabulky a grafy, které obsahují údaje získané od respondentů. Tento postup umožnil přehledné zpracování výsledků. Výšečové grafy, které jsou použity, přehledně znázorňují četnost vyjádřenou v procentech.

3. 5 Předvýzkum

V přípravné fázi bylo provedeno předběžné zpracování dotazníku. Dotazníky byly v měsíci říjnu rozdány za účelem ověření vhodnosti otázek vzhledem ke stanoveným cílům bakalářské práce. Respondenti byli požádáni o vyjádření se ke srozumitelnosti a vhodnosti otázek. Respondenty byli kolegové sociální pracovníci a jejich rodinní příslušníci.

Připomínky respondentů se týkaly zejména konstrukce některých otázek, které se jevily nesrozumitelné, další připomínky se týkaly některých uzavřených otázek, kde respondenti namítali nedostatek prostoru k vlastnímu vyjádření se.

Po zhodnocení připomínek byl dotazník zpracován do konečné podoby.

3. 6 Stanovení předpokladů

Ve vztahu k cíli bakalářské práce byly pro jeho ověření stanoveny následující předpoklady, které budou průzkumem potvrzeny nebo vyvráceny.

Předpoklad číslo 1

Lze předpokládat, že víc jak polovina respondentů nemá informace o tom, co je domácí násilí.

Předpoklad číslo 2

Lze předpokládat, že se téměř každý respondent setkal s domácím násilím páchaném na ženách.

Předpoklad číslo 3

Lze předpokládat, že víc jak polovina respondentů neví, jak reagovat v případě, že se setká s domácím násilím.

K potvrzení nebo vyvrácení předpokladu číslo 1 slouží otázky číslo:

1. Pod pojmem domácí násilí si představuji.....
  2. S pojmem domácí násilí jsem se setkala.....
  3. Formy domácího násilí jsou.....
  4. Myslíte si, že se může domácího násilí dopouštět člověk, který se na pracovišti a ve společnosti chová velmi slušně?
  5. Obětí domácího násilí se stávají.....
  6. Co je podle Vás příčinou domácího násilí.....
- / viz. příloha dotazník/

K potvrzení nebo vyvrácení předpokladu číslo 2 slouží otázky číslo:

7. Znáte ve svém okolí ženu, kterou její současný nebo bývalý partner(manžel, přítel, druh, otec dětí) bije nebo jiným způsobem (i psychicky) týrá?
  8. Pokud případ domácího násilí ve svém okolí znáte, víte co bylo jeho příčinou?
  9. Jakou formu mělo toto násilí?
  10. Jak oběť tuto situaci řešila?
- / viz. příloha dotazník/

K vyvrácení nebo potvrzení předpokladu číslo 3 slouží otázky:

11. Pokud byste se s domácím násilím setkala v roli svědka, jak byste reagovala?
12. V případě, že byste oběti domácího násilí poskytla pomoc, o jakou konkrétní pomoc by se jednalo?
13. Stala jste se někdy obětí domácího násilí?
14. V případě, že jste se stala obětí domácího násilí, jak jste situaci řešila?
15. Znáte nějakou organizaci, která se specializuje na pomoc obětem domácího násilí?
16. Souhlasíte s názorem, že by společnost měla domácí násilí tolerovat, protože je to záležitost rodiny, a ta by ho měla vyřešit sama. / viz. dotazník/

3.7 Získaná data a jejich interpretace

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 1

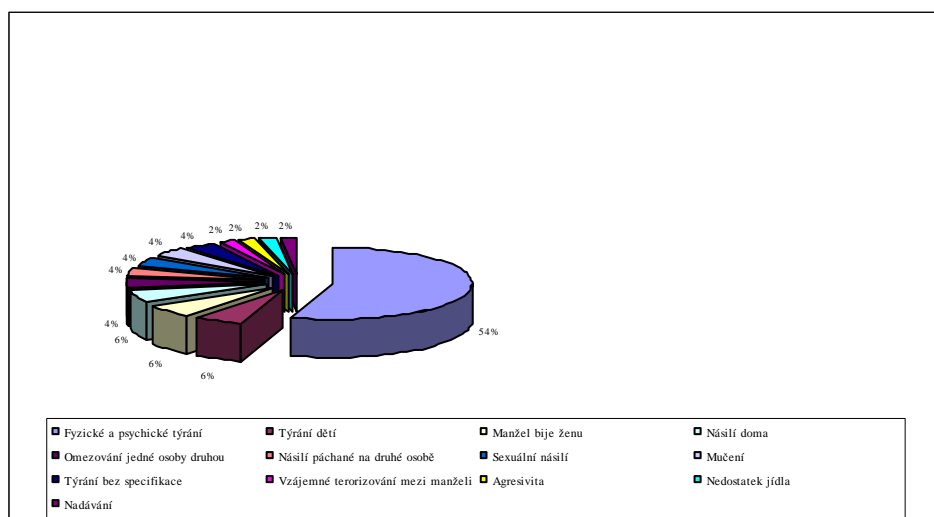
Představy respondentů o pojmu domácí násilí

U této otázky byla respondentům dána možnost, aby sami uvedli, co si pod tímto pojmem představují.

Tabulka číslo 1: Představy respondentů o pojmu domácí násilí

Pojem	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Fyzické a psychické týrání	28	54
Týrání dětí	3	3
Manžel bije ženu	3	3
Násilí doma	3	3
Omezování jedné osoby druhou	2	2
Násilí páchané na druhé osobě	2	2
Sexuální násilí	2	2
Mučení	2	2
Týrání bez specifikace	2	2
Vzájemné terorizování mezi manželi	1	1
Agresivita	1	1
Nedostatek jídla	1	1
Nadávání	1	1
Celkem	51	100

Graf číslo 1: Představy respondentů o pojmu domácí násilí

Jak vyplývá z tabulky i z grafu, 54% respondentů uvedlo, že si pod pojmem domácí násilí představují fyzické a psychické týrání. Ostatní odpovědi byly spíše ojedinělé. Pouze dva respondenti, což jsou 2%, uvedli, že se jedná o omezování jedné osoby druhou a 3 respondenti, to je 6%, uvedli, že se jedná o násilí doma. Z vyhodnocení odpovědi vyplývá, že víc jak jedna polovina respondentů uvedla formy domácího násilí, je tedy zřejmé, že respondenti pojem domácí násilí a formy domácího násilí považují za totožné.

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 2

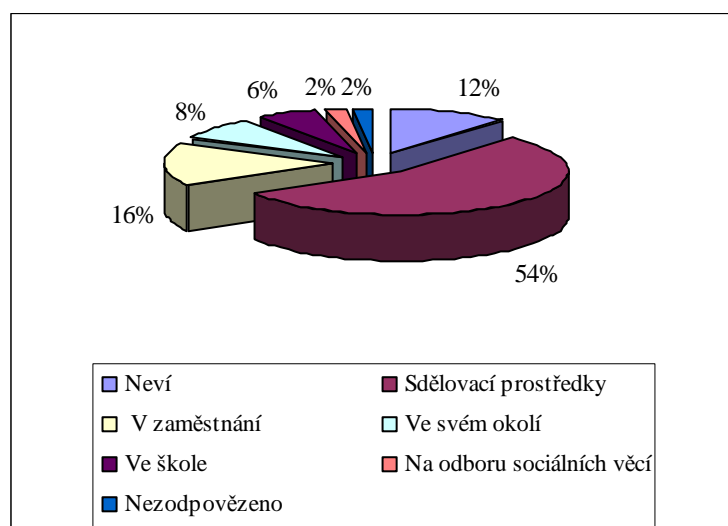
Respondenti se s pojmem domácím násilím setkali např. viz tabulka číslo 2

U této otázky byla respondentům opět dána možnost, aby sami uvedli, kde tento pojem slyšeli.

Tabulka číslo.2: Místo, kde se respondenti setkali s pojmem domácí násilí.

Pojem	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Neví	6	12
Sdělovací prostředky	28	54
V zaměstnání	8	16
Ve svém okolí	4	8
Ve škole	3	6
Na odboru sociálních věcí	1	2
Nezodpovězeno	1	2
Celkem	51	100

Graf číslo 2: Místo, kde se respondenti setkali s pojmem domácí násilí.

Z tabulky a grafu vyplývá, že převážná většina respondentů tento pojem slyšela ve sdělovacích prostředcích. Jedná se o 54% respondentů. Je zřejmé, že problematikou domácího násilí se sdělovací prostředky zabývají a respondenti tomuto tématu věnují pozornost.

8 respondentů, to je 16%, tento pojem slyšelo v zaměstnání, ale neuvedli, v jaké souvislosti, zda ve spojení s výkonem své funkce, nebo zda se o tomto problému pouze hovořilo. Všichni respondenti, kteří uvedli, že se s pojmem domácí násilí setkali ve škole patřili do věkové kategorie 15-20 let. Ostatní odpovědi byly pouze ojedinělé. Žádný respondent neuvedl více zdrojů.

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 3

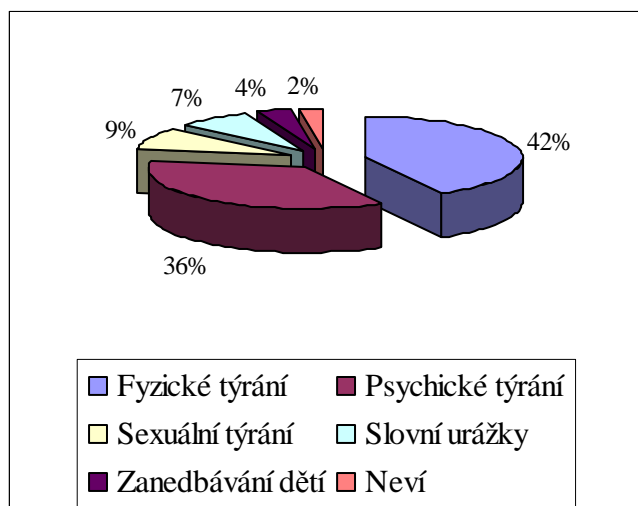
Formy domácího násilí

I u této otázky měli respondenti možnost sami vyjmenovat formy domácího násilí.

Tabulka číslo 3: Formy domácího násilí jsou

Pojem	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Fyzické týrání	34	42
Psychické týrání	29	36
Sexuální týrání	7	9
Slovní urážky	6	7
Zanedbávání dětí	3	4
Neví	2	2

Graf číslo 3: Formy domácího násilí jsou

Nejčastěji uváděnou formou bylo fyzické a psychické týrání. Celkem 78% respondentů uvedlo tyto dvě formy násilí, což koresponduje s odpověďmi na

otázku číslo 1, kdy respondenti uváděli, že si pod pojmem domácí násilí představují fyzické a psychické týrání a to v 27 případech. Dále se vyskytovaly slovní urážky, sexuální násilí, ponižování a jako forma bylo uváděno i zanedbávání dětí. Dva respondenti uvedli, že neznají žádnou formu domácího násilí. Jednalo se o ženy ve věkové kategorii 60 a více let. Ani v jednom případě se neobjevilo ekonomické týrání. O této formě se na veřejnosti téměř nehovoří a v hromadných sdělovacích prostředcích není téměř zmiňováno. Pouze v několika případech znali respondenti dvě formy násilí a v jednom případě respondent uvedl čtyři formy domácího násilí.

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 4

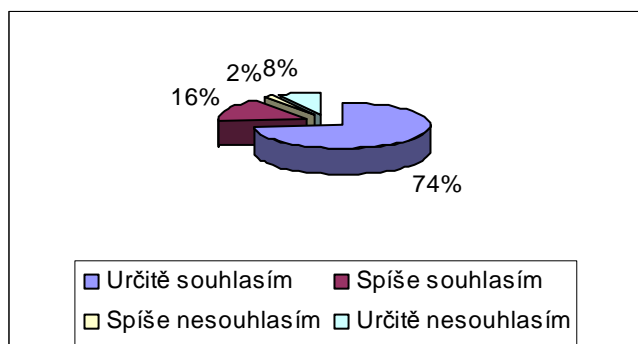
Člověk, který se na pracovišti a ve společnosti chová velmi slušně se může dopouštět domácího násilí.

U této otázky respondenti volili míru souhlasu.

Tabulka číslo 4: Míra souhlasu.

Míra souhlasu	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Určitě souhlasím	38	74
Spíše souhlasím	8	16
Spíše nesouhlasím	1	2
Určitě nesouhlasím	4	8
Celkem	51	100

Graf číslo 4: Míra souhlasu.

74% respondentů se domnívá, že domácího násilí se může dopouštět i člověk, který se ve společnosti a na pracovišti chová velmi slušně. Pouze 8% respondentů se domnívá, že člověk, který se na pracovišti a ve společnosti chová slušně se domácího násilí určitě nemůže dopouštět. Tyto výsledky svědčí o tom, že v naší společnosti stále přetrvávají mýty o domácím násilí.

Vzhledem k malému vzorku respondentů nelze zcela objektivně zhodnotit, jak dalece jsou mýty v povědomí občanů zakořeněny a jaké vzdělání mají lidé, kteří se s mýty týkající se domácího násilí ztotožňují. Respondenti, kteří uvedli, že určitě nesouhlasí byli ve věkové kategorii 15 – 30 let, vzdělání, dva základní, jeden vysokoškolák a jeden vyučen.

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 5

Nejčastější obětí domácího násilí se stávají

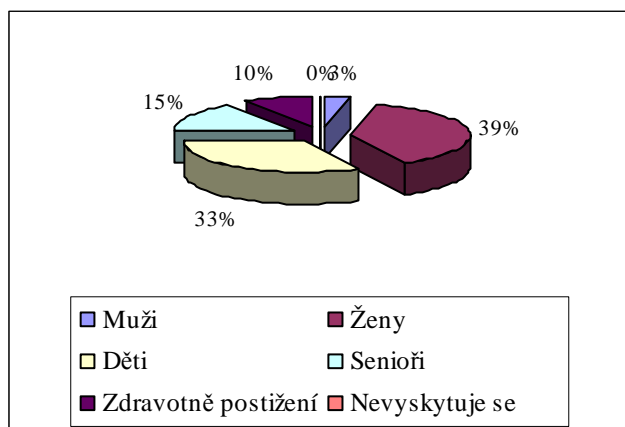
- Muži
- Ženy
- Děti
- Senioři
- Zdravotně postižení
- Domácí násilí se u nás nevyskytuje

U této otázky měli respondenti zvolit jednu nebo více nabízených možností.

Tabulka číslo 5 : Nejčastější obětí domácího násilí.

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Muži	4	3
Ženy	45	39
Děti	38	33
Senioři	17	15
Zdravotně postižení	11	10
Nevyskytuje se	0	0

Graf číslo 5: Nejčastější obětí domácího násilí.

Z grafu a tabulky vyplývá, že respondenti označují v 39% za oběť domácího násilí ženu, následují s 33% děti, s 15% senioři, a s 10% zdravotně postižení a pouze 3% respondentů označili za oběť domácího násilí muže. Tyto výsledky odpovídají všeobecné představě o tom, že muž je fyzicky zdatný a proto se velmi málo stává obětí domácího násilí, pokud se muž obětí domácího násilí stane, tak to zpravidla tají. Za muže jako oběť domácího násilí označili muži. Ani jedna žena neoznačila muže. V odborných publikacích jsou nejčastěji za oběti domácího násilí označovány děti. Rozdíl může být způsoben vzorkem s malým počtem respondentů. Žádný respondent se nedomnívá, že domácí násilí u nás neexistuje.

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 6

Příčiny domácího násilí.

- *Alkohol*
- *Závisí na osobních vlastnostech osoby páchající domácí násilí*
- *Drogy*
- *Psychické onemocnění*
- *Gamblerství*
- *Workoholismus*
- *Příčinu nelze určit*
- *Neví*
- *Jiné příčiny*

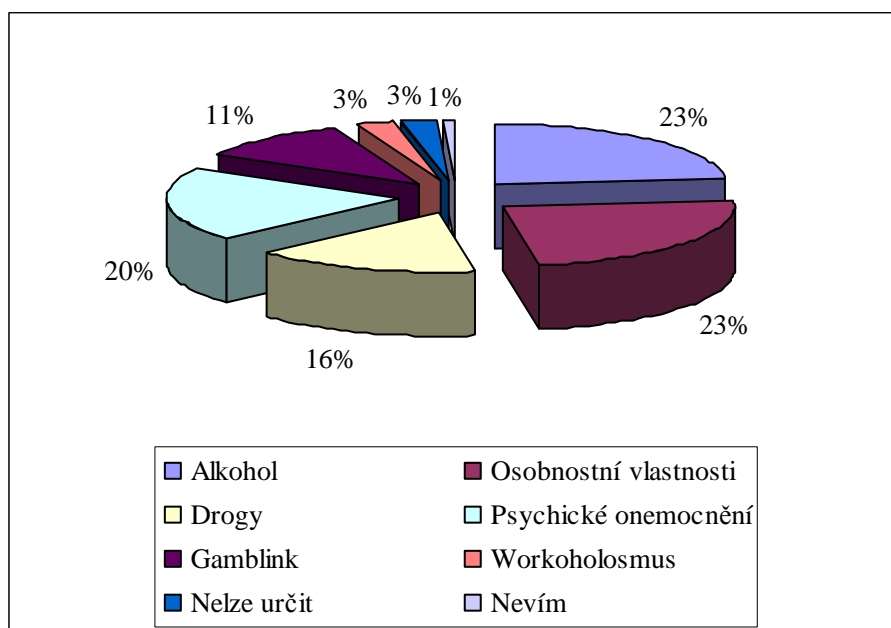
Respondenti volili jednu nebo více odpovědí, dle svého uvážení.

Tabulka číslo 6: Příčiny domácího násilí.

Pojem	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Alkohol	28	23
Osobnostní vlastnosti	29	23
Drogy	19	16
Psychické onemocnění	24	20
Gambling	13	11
Workoholismus	3	3
Nelze určit	3	3
Nevím	1	1
Jiné	0	0

Graf číslo 6 : Co je podle Vás příčinou domácího násilí.

Respondenti jednoznačně za příčinu domácího násilí uvedli alkohol a to v 23%, tyto výsledky dokumentují, že ve společnosti stále přetrvávají mýty spojené s tím, že alkohol je příčinou domácího násilí a pachatelé domácího násilí jsou označováni alkoholici. Respondenti nepovažují alkohol za spouštěč, kdy se u pachatele domácího násilí po požití alkoholu ztrácí zábrany a posléze se pachatel snaží násilí omlouvat opilostí. Následují osobnostní vlastnosti s 23%, psychické onemocnění 20%, drogy 16%, gamblerství 11%. Ostatní příčiny jsou uváděny ojediněle. Jen velmi málo respondentů uvádělo více příčin. Nejčastěji respondenti uváděli dvě příčiny. Ojediněle byly uvedeny čtyři příčiny. Respondenti nepovažují domácí násilí za multifaktoriální jev. Lze tedy usuzovat, že znalosti respondentů o příčinách domácího násilí jsou nedostatečné.

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 7

Znalosti o výskytu žen- obětí domácího násilí v okolí respondentů.

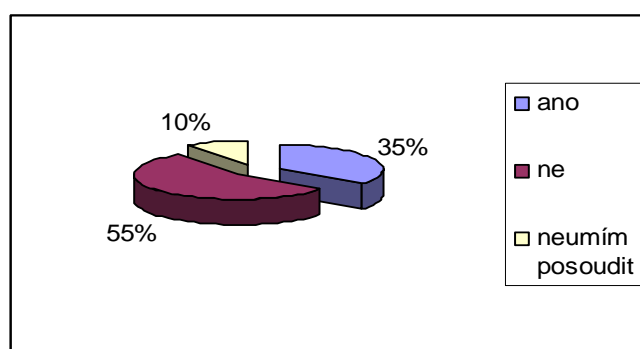
U této otázky respondenti volili ze tří variant odpovědí

- *Ano*
- *Ne*
- *Neumím posoudit zda jde o týrání*

Tabulka číslo7: Znalosti o výskytu žen- obětí domácího násilí v okolí respondentů.

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	18	35
Ne	28	55
Neumím posoudit	5	10
Celkem	51	100

Graf číslo 7: Znalosti o výskytu žen- obětí domácího násilí v okolí respondentů.

U odpovědi na tuto otázku pouze nepatrně převažuje procento respondentů, kteří ze svého okolí neznají ženu, kterou její současný nebo bývalý partner bije nebo jiným způsobem psychicky týrá. Pouze 10% respondentů neumí posoudit zda jde o týrání.

Vzhledem k tomu, že zkoumaný vzorek obsahoval pouze 51 respondentů, je procento případů domácího násilí páchaného na ženách poměrně vysoké, ale nepotvrzuje předpoklad číslo dvě, že se téměř každý setkal s domácím násilím páchaném na ženách.

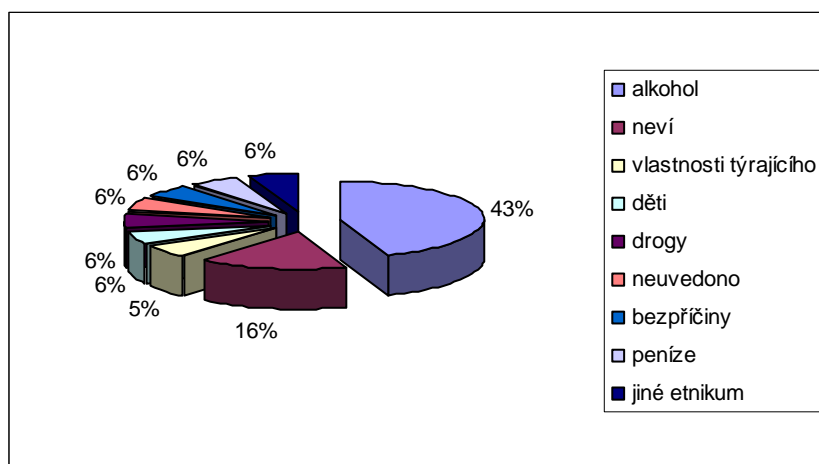
Vyhodnocení odpovědi na otázku číslo 8

Příčiny domácího násilí u známých obětí respondentů.

Tabulka číslo 8: Příčiny domácího násilí u známých obětí respondentů.

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Alkohol	8	43
Neví	3	16
Vlastnosti týrajícího	1	6
Děti	1	6
Drogy	1	6
Neuvedeno	1	6
Bez příčiny	1	6
Peníze	1	6
Jiné etnikum	1	6

Graf číslo 8: : Příčiny domácího násilí u známých obětí respondentů.

U této odpovědi jednoznačně jako příčina domácího násilí u případu, které respondenti znají ze svého okolí, převažuje alkoholismus se 43 %, opět se stejně jako u otázky číslo 6, kdy respondenti uváděli příčiny domácího násilí obecně, potvrzuje zakořeněnost mýtu o alkoholu jako příčině domácího násilí. 16% respondentů příčinu neznalo a ostatní odpovědi byly ojedinělé. Opět respondenti volili nejčastěji jednu příčinu.

Zde bych ocitovala jednu z odpovědí:

„Myslím si, že toto chování nemá konkrétní reálnou příčinu. Člověk, který se ho dopouští, má toto chování zakódované. Může to být prostředím ve kterém vyrůstal.“

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 9

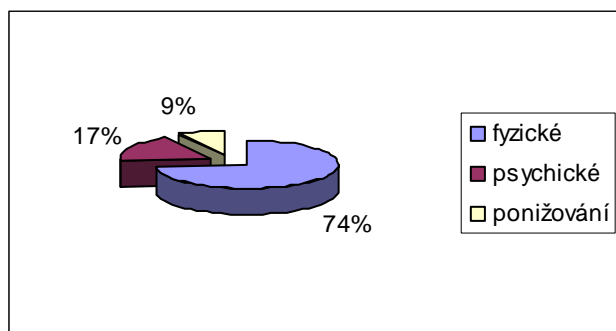
Formy násilí u obětí z okolí respondentů.

O této otázce respondenti sami sdělovali formu, neměli možnost volby odpovědi.

Tabulka číslo 9 : Formy násilí u obětí z okolí respondentů.

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Fyzické	17	74
Psychické	4	17
Ponižování	2	9

Graf.číslo 9: Jakou formu mělo toto násilí.

Jako nejčastější formu násilí respondenti uvedli fyzické násilí v 74%, toto velké procento je způsobeno tím, že fyzické násilí je na oběti nejvíce vidět a lidé si ho snadněji všimnou, než ostatních forem. V 17% uvedli psychickou formu a v 9% ponižování. Nejčastěji byla uváděna pouze jedna forma, výjimečně byla uváděna fyzická forma spolu s psychickou. Opět zde není zřejmá povědomost respondentů o domácím násilí jako o multifaktoriálním jevu.

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 10

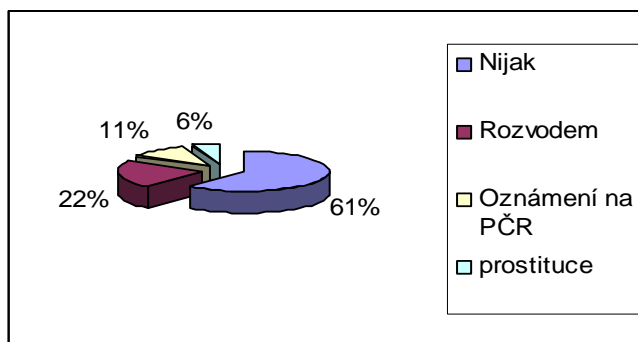
Řešení situace obětí domácího násilí

Respondenti sami uváděli způsoby řešení bez možnosti volby odpovědi.

Tabulka číslo 10: Řešení situace obětí domácího násilí

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Nijak	11	61
Rozvodem	4	22
Oznámením na PČR	2	11
Prostitucí	1	6

Graf číslo 10: Řešení situace obětí domácího násilí

Odpovědi na tuto otázku potvrzují, že oběti domácího násilí zpravidla svoji situaci neřeší. 61 % respondentů uvedlo, že oběť domácího násilí tuto situaci neřešila. Z těchto odpovědí je zřejmé, že se oběť zpravidla neobrací na žádnou instituci s žádostí o pomoc, nechce trestat agresora a domnívá se, že násilí přestane samo o sobě. Rovněž velmi malé procento obětí řešilo situaci domácího násilí odchodem- rozvodem s agresorem. Mnohdy situace není řešena proto, že oběť nemá kam odejít.

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 11

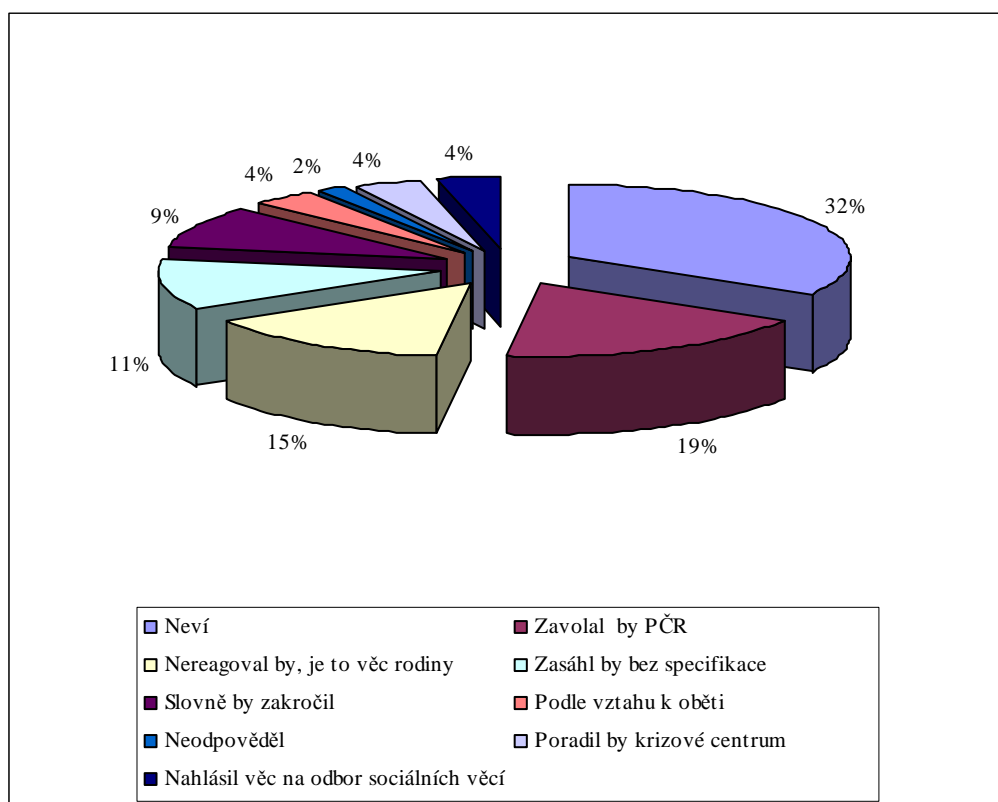
Reakce respondentů v roli svědka domácího násilí.

Respondenti měli možnost napsat, bez možnosti výběru, jak by v dané situaci reagovali

Tabulka číslo 11: Reakce respondentů v roli svědka domácího násilí.

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Neví	18	32
Zavolal by policii	10	19
Nereagoval by, je to věc rodiny	8	15
Zasáhl by, bez specifikace	6	11
Slovně by zakročil	5	9
Podle vztahu k oběti	2	4
Neodpověděl	1	2
Poradil by krizové centrum	2	4
Nahlásil věc na odbor sociálních věcí	2	4

Graf číslo 11: Reakce respondentů v roli svědka domácího násilí.

Většina respondentů uvedla, že neví jak by reagovala v případě, že by se stala svědkem domácího násilí. Jedná se o 32% respondentů. 19% respondentů by zavolalo policii. 15% respondentů by nezasáhlo, myslí si, že je to věc rodiny. 11% respondentů uvedlo pouze, že by zasáhlo, ale bez konkrétního vymezení jak by zasáhlo. Ostatní odpovědi byly ojedinělé.

Zde bych citovala některé odpovědi respondentů, jejichž postoj je k dané problematice takový, že do věcí, které se mne přímo netýkají nezasahují.

„Je to věc rodiny, musí si to řešit sama“.

„Nijak, když se mne to netýká, nereaguji“

„Nic je to každého osobní věc a ten dotyčný se musí sám rozhodnout jak to bude řešit“.

„ Nereagovala bych, je to věc každého jednotlivce, pokud o pomoc stojí, musí si pomoci sám.“

„ Nedokážu si představit, co bych dělala v této situaci. Ráda bych se zachovala správně, ale co je správně. Zasáhnout a poté sama obdržet nějakou tu facku nebo odejít a nechat dál tyрана konat svoji práci. Opravdu nevím, ale kdybych byla fyzicky i psychicky silná, jistě bych zasáhla.“

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 12

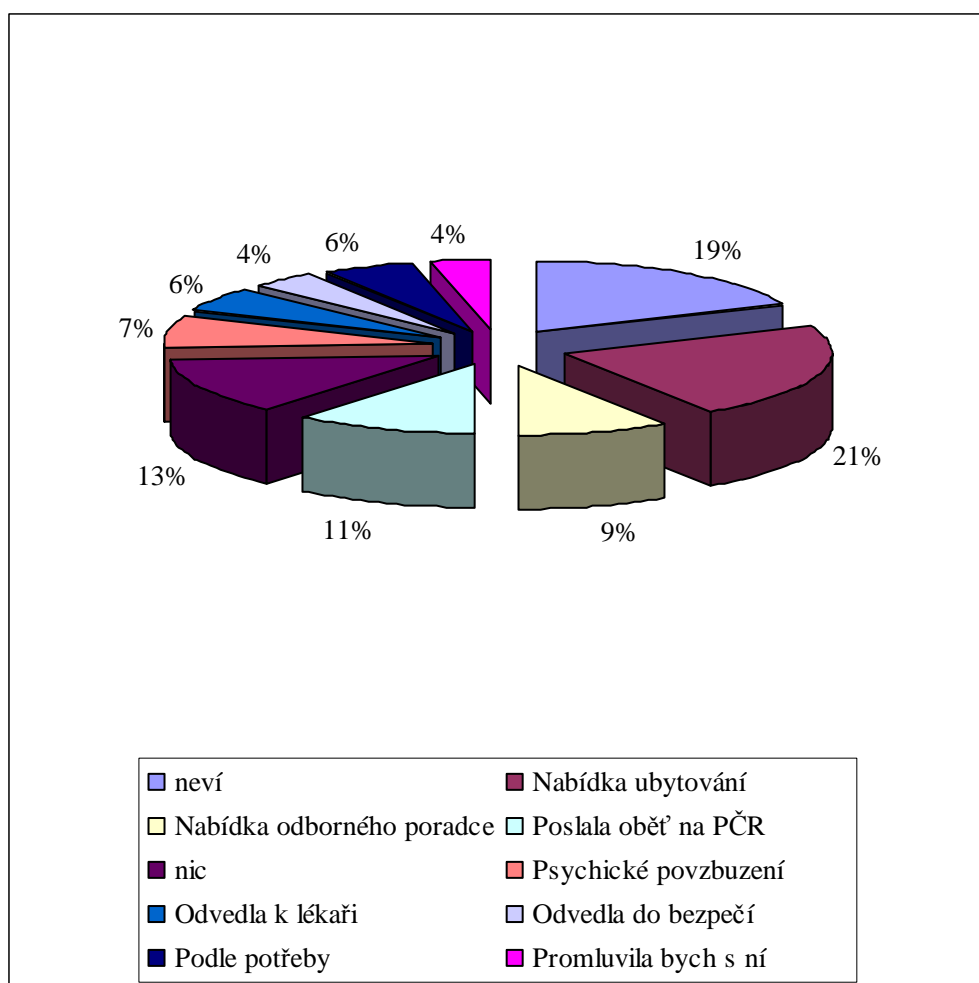
Konkrétní formy pomoci oběti domácího násilí.

Respondenti měli napsat, konkrétní pomoc, jakou by poskytli, neměli možnost volby.

Tabulka číslo 12: Konkrétní formy pomoci oběti domácího násilí.

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Neví	10	19
Nabídka ubytování	12	21
Nabídka odborného poradce	5	9
Poslala by oběť na PCR	6	11
Nic	7	13
Psychické povzbuzení	4	7
Odvedla oběť k lékaři	3	6
Odvedla oběť do bezpečí	2	4
Podle potřeby	3	6
Promluvila by s obětí	2	4

Graf číslo 12: Konkrétní formy pomoci oběti domácího násilí.

Nejčastější odpovědí na tuto otázku u 21% respondentů bylo, že by nabídli oběti ubytování. 13% respondentů by nedělalo nic, 19% respondentů neví jakou pomoc by měli poskytnout. 11% respondentů by odkázalo oběť na policii.

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 13

Oběti domácího násilí z řad respondentů.

U této otázky respondenti volili ze dvou možností

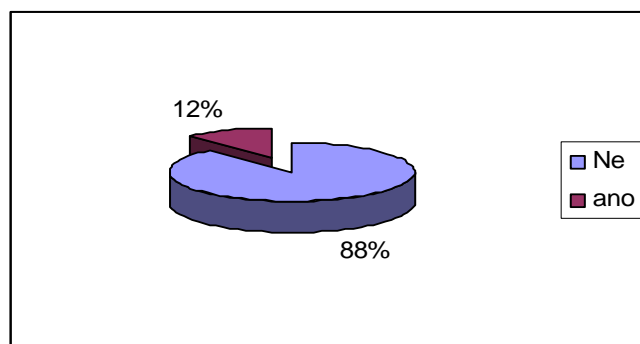
- *Ne*
- *Ano*

Tabulka číslo 13: Oběti domácího násilí z řad respondentů.

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ne	45	88
Ano	6	12
Celkem	51	100

Graf číslo 13: Oběti domácího násilí z řad respondentů

Pouze 12% respondentů uvedlo, že se stalo obětí domácí násilí. Ve všech případech se jednalo o ženy.

6 respondentů uvedlo, že se nikdy nestanou obětí domácího násilí. Jednalo se o 4 muže a dvě ženy.

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 14

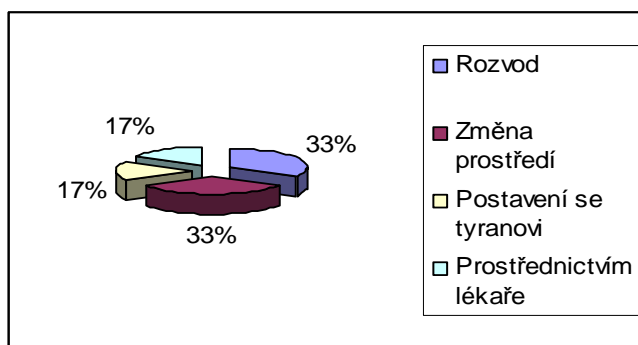
Řešení situace v případě, že se respondent stal obětí domácího násilí.

U této otázky měli respondenti, oběti domácího násilí popsat, jak řešili situaci, kdy se ocitli v pozici oběti domácího násilí. Jak vyplývá z odpovědí u předchozí otázky, jednalo se o 6 respondentů.

Tabulka číslo 14: Řešení situace v případě, že se respondent stal obětí domácího násilí.

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Rozvod	2	33
Změna prostředí	2	33
Postavení se tyranovi	1	17
Prostřednictvím lékaře	1	17

Graf číslo 14: Řešení situace v případě, že se respondent stal obětí domácího násilí.

Pouze dvě oběti tj. 33% respondentů uvedlo, že situaci řešilo rozvodem. Jeden respondent uvedl, že se snažil situaci řešit prostřednictvím lékaře, ale bez úspěchu, byl lékařem odmítnut, že tato věc nespadá do jeho kompetence a nebyla mu poskytnuta informace, kam by se měl v tomto případě obrátit. Z tabulky i grafu vyplývá, že ne vždy chce oběť věc řešit radikálně rozvodem. Je zajímavé, že žádná z obětí se neobrátila na organizaci zabývající se domácím násilím nebo na odbor sociálních věcí, případně policii.

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 15

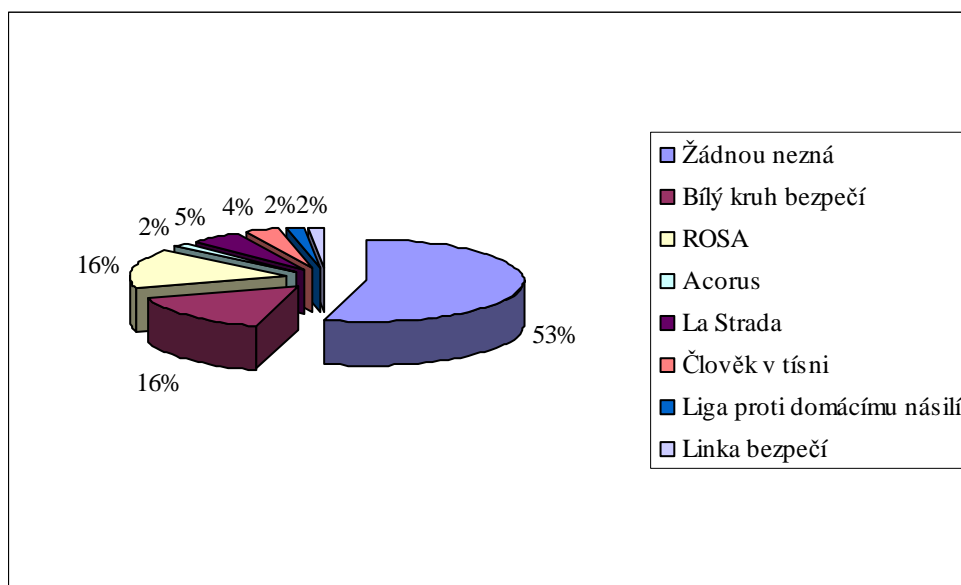
Znalosti respondentů o organizacích, které se specializují na pomoc obětem domácího násilí.

Respondenti sami vypisovali odpověď bez možnosti výběru z různých variant.

Tabulka číslo 15: Organizace, které se specializují na pomoc obětem domácího násilí.

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Žádnou nezná	31	53
Bílý kruh bezpečí	9	16
ROSA	9	16
Acorus	1	2
La Strada	3	5
Člověk v tísni	2	4
Liga proti domácímu násilí	1	2
Linka bezpečí	1	2

Graf číslo 15: Organizace, které se specializují na pomoc obětem domácího násilí.

Obecně lze říci, že respondenti neznají organizace, které se specializují na pomoc obětem domácího násilí. Pokud respondenti některou organizaci znají, tak zpravidla pouze jednu. Pouze tři respondenti uvedli dvě a více organizací. V této oblasti je velký prostor pro účinnou mediální kampaň o těchto organizacích. Jeden respondent uvedl, organizaci La Strada. V tomto případě se jedná o organizaci, která se zabývá prevencí a pomocí obětem obchodu se ženami a s ním spojeného násilí na ženách. Jeden respondent uvedl organizaci Liga proti domácímu násilí. Zřejmě se jedná o program, nikoli organizaci.

Vyhodnocení odpovědi u otázky číslo 16

Názor respondentů na postoj společnosti k domácímu násilí.

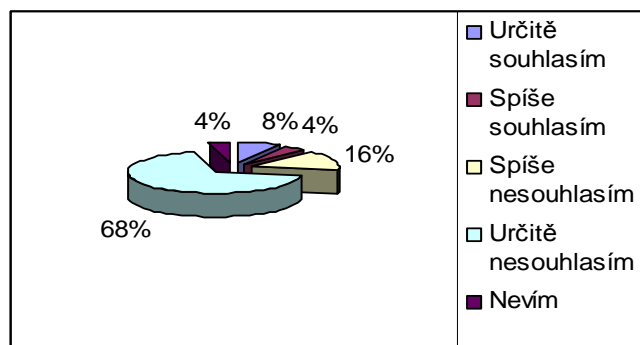
U této otázky respondenti určovali míru souhlasu.

- *Určitě souhlasím*
- *Spíše souhlasím*
- *Spíše nesouhlasím*
- *Určitě nesouhlasím*
- *nevím*

Tabulka číslo 16: Míra souhlasu

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Určitě souhlasím	4	8
Spíše souhlasím	2	4
Spíše nesouhlasím	8	16
Určitě nesouhlasím	34	68
Nevím	2	4
Celkem	51	100

Graf číslo 16: Míra souhlasu

Převážná většina respondentů, 68 % uvedli, že určitě nesouhlasí. Je zajímavé, že 8% respondentů určitě s tímto tvrzením souhlasí. Stále tedy ve společnosti přetrvávají mýty o domácím násilí.

Zde bych chtěla ocitovat odpověď jednoho respondenta, ženy.

„Souhlasím pouze v případě, že se jedná o muže či ženu. A to z toho důvodu, že oběť pokud je dospělá musí sama chtít situaci řešit vlastními silami.“

Identifikační otázky

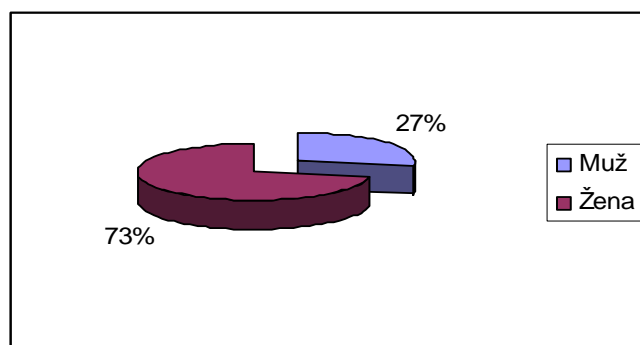
17. Pohlaví

- muž
- žena

Tabulka číslo 17: Pohlaví

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Muž	14	27
Žena	37	73
Celkem	51	100

Graf číslo 17: Pohlaví

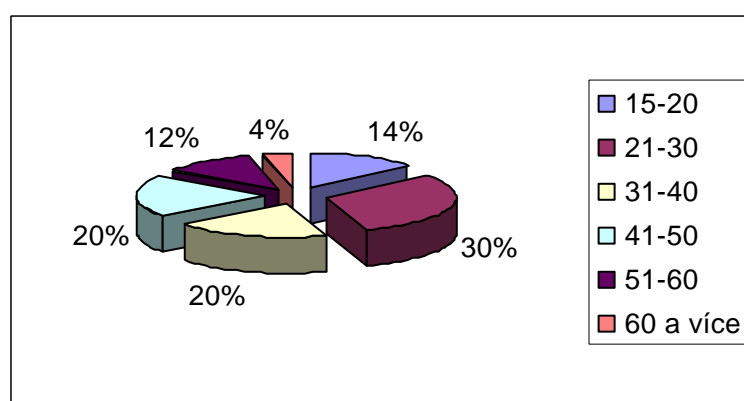
Z grafu i tabulky vyplývá, že se průzkumu zúčastnilo více žen, což svědčí o větší ochotě žen se nad touto problematikou zamýšlet. Většina oslovených mužů se domnívala, že se jich tento problém netýká a není nutné se jím zabývat.

18. Věk respondentů

Tabulka číslo 18: Věk

Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
15-20	7	14
21-30	16	34
31-40	10	16
41-50	10	20
51-60	6	12
60 a více	2	4
Celkem	51	100

Graf číslo 18: Věk

Největší ochota spolupráce byla u respondentů ve věku 21-30 let. Nejmenší ochota ke spolupráci byla ve věkové kategorii nad 60let, kdy oslovení respondenti odmítali dotazníky s tím, že domácí násilí již není. Rovněž to může souviset s tím, že starší lidé mají menší ochotu se se svými prožitky svěřovat.

19. Rodinný stav

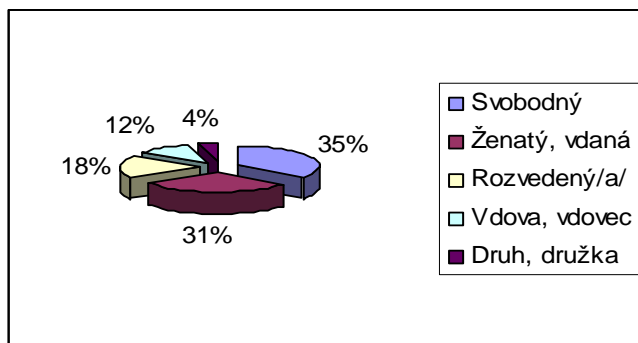
Respondenti volili z nabízených možností

- *svobodný/á/*
- *ženatý, vdaná*
- *rozvedený/á/*
- *vdova, vdovec*
- *druh, družka*

Tabulka číslo 19: Rodinný stav

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Svobodný/á/	18	35
Ženatý, vdaná	16	31
Rozvedený/á/	9	18
Vdova, vdovec	6	12
Druh, družka	2	4
Celkem	51	100

Graf číslo 19: Rodinný stav

Nejvíce respondentů uvedlo, že je svobodných, což odpovídá i věkovému složení respondentů.

20. Nejvyšší dosažené vzdělání

Respondenti měli opět možnost volby z nabízených odpovědí.

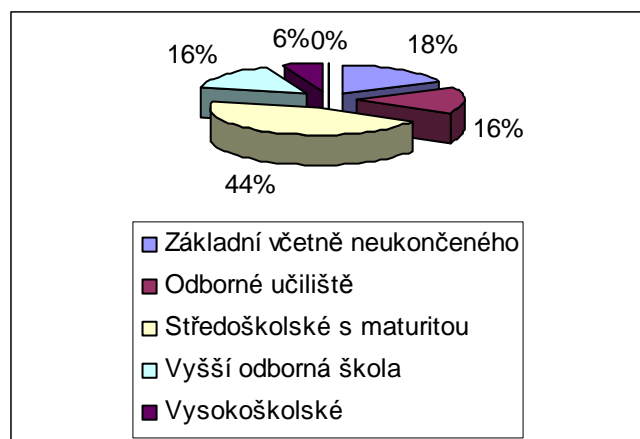
- *Základní včetně neukončeného*

- *Odborné učiliště*
  - *Středoškolské s maturitou*
  - *Vyšší odborná škola*
  - *Vysokoškolské*
  - *Jiné, napište jaké*

Tabulka číslo 20: Nejvyšší dosažené vzdělání

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Základní včetně neukončeného	9	18
Odborné učiliště	8	16
Středoškolské s maturitou	23	44
Vyšší odborná škola	8	16
Vysokoškolské	3	6
Jiné	0	0
Celkem	51	100

Graf číslo 20 : Nejvyšší dosažené vzdělání

Největší zastoupení měli respondenti se středoškolským vzdělání, což opět odpovídá věkovému složení respondentů. V počtu respondentů se základním vzděláním byla většina středoškoláků, kteří ještě neukončili školu maturitou.

21. Pracovní poměr

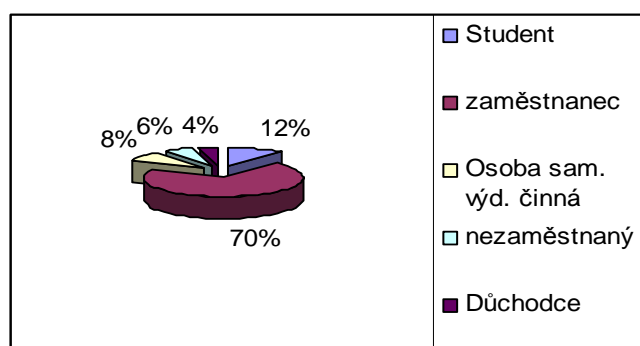
Respondenti volili z nabízených možností

- *Student*
- *Zaměstnanec*
- *Osoba samostatně výdělečně činná*
- *Nezaměstnaný*
- *důchodce*

Tabulka číslo 21: Pracovní poměr

Název	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Student	6	12
Zaměstnanec	36	70
Osoba samostatně výdělečně činná	4	8
Nezaměstnaný	3	6
Důchodce	2	4
Celkem	51	100

Graf číslo 21: Pracovní poměr

Nejvíce respondentů bylo zaměstnanci, nejméně důchodci, což odpovídá věkovému složení respondentů.

Pro dokreslení situace je uvedena kazuistika jednoho typického případu domácího násilí.

Kazuistika

Použité metody: osobní anamnéza, studium dokumentace, rozhovor, pozorování

Matka: 45 let, středoškolské vzdělání, učitelka ZUŠ

Otec: 53 let, středoškolské vzdělání, taxikář

Děti : věk 15 let, 11 let, 10 let – všechny děti základní škola

V roce 2000 matka podala návrh na úpravu poměrů k nezletilým dětem. V návrhu uvádí, že jí otec nezletilých dětí fyzicky napadá, často jí sprostě nadává. Rodiče žijí ve společném bytě. Při osobním jednání matka uvedla, že k jejímu napadání manželem došlo již po narození prvního dítěte. Občas se situace uklidnila, ale rodiče se stále hádali. Matka se často rozhodovala, zda má manžela opustit, ale pod vlivem svých rodičů, aby dětem zachovala úplnou rodinu nikdy neodešla.

Spolu s návrhem na úpravu poměrů matka podala i návrh na rozvod manželství. Situace v rodině se zhoršila, matka byla opakovaně ošetřena po napadení manželem ve zdravotnickém zařízení. Věc byla nahlášena Policii České republiky. Počátkem roku 2001 vzala matka návrhy na úpravu poměrů a rozvod manželství zpět, protože jí manžel slíbil, že se vše změní, má ji a děti rád.

V březnu podala nové návrhy po opětovném napadení a zbití manželem. Děti byly rozsudkem soudu svěřeny do její péče. Rodiče i nadále zůstali ve společné domácnosti. Fyzické útoky proti osobě matky neustaly, dějí se i v přítomnosti dětí. Věc je řešena přestupkovou komisí městského úřadu. Otec se k jednání nedostavuje. Matce brání vstoupit do domu, stále ji bije a nadává jí. O víkendech jezdí matka s dětmi ke svým rodičům. Odstěhování z domu matka odmítá. Situace se zhoršuje, otec bije i děti. Matka podává opakovaně trestní stíhání a vzápětí ho bere zpět. Po napadení nejmladšího dítěte se matka stěhuje k rodičům. Otec přestává plnit vyživovací povinnost a domáhá se stanovení styku s dětmi soudem. Styk je stanoven, ale neuskutečňuje se, děti s otcem odmítají odejít. Matka se obrátila na veřejného ochránce práv s žádostí o pomoc. Rovněž se obrátila na organizaci ROSA. V mezidobí matce zemřel otec, vinu za jeho smrt dává bývalému manželovi, protože její otec byl několikrát přítomen konfliktnímu pokusu o předání dětí.

Děti se v bydlšti babičky necítí dobře, matka musí babičku poslouchat a podřizovat se jí. Nabídku azylového bydlení odmítá. Chtěla by se vrátit do místa trvalého bydliště, kde nyní bydlí bývalý manžel. Rodiče se soudí o majetkové vyrovnání, včetně domu. Matka platí poplatky spojené s provozem domu i když v něm nebydlí, otec neplatí nic. Otec matce vyhrožuje zabitím, matka se do domu, i když v něm má uložené svoje a dětí osobní věci, bojí, otec vlastní několik nelegálně držných zbraní. Vzhledem k tomu, že soudní jednání je stále odročováno pro neúčast otce je vyřešení problému velmi složité.

Matka by se chtěla osamostatnit, ale bydlení v azylovém domě nebo v podnájmu odmítá. Cítí se připoutána k matce a jak sama říká, matka ji považuje za malé děvče, které musí poslouchat. Děti navštěvují psychiatra, situaci velmi těžce nesou.

Matka má dobře placené místo, bydlení v podnájmu by do doby vyřešení soudního sporu o bydlení bylo jednou z možností jak danou situaci zvládnout.

3. 8 Shrnutí výsledků praktické části

Cílem bakalářské práce bylo zjistit povědomí občanů o domácím násilí páchaném na ženách.

Provedeným průzkumem byl potvrzen předpoklad číslo jedna. ***Víc jak jedna polovina respondentů nemá informace o tom, co je domácí násilí.*** Respondenti považují za totožné pojmy domácí násilí a formy domácího násilí. Viz odpovědi na otázky číslo 1 a 3, kde si pod pojmem domácí násilí respondenti představují nejčastěji psychické a fyzické týrání. Jako nejčastější forma domácího násilí je uváděno psychické a fyzické týrání. Dva respondenti neznali žádnou formu týrání a pouze v několika případech znali respondenti dvě formy domácího násilí. Žádný respondent neznal ekonomickou formu týrání. Jedná se o formu, o které se ve sdělovacích prostředcích nemluví a oběti si mnohdy ani neuvědomují, že jsou partnerem ekonomicky týrány.

Pokud mají respondenti informace o domácím násilí, tak je získali nejčastěji ze sdělovacích prostředků. Velmi malé procento uvádělo jako zdroj informací odbor sociálních věcí, který je v případech řešení domácího násilí kompetentní a vzhledem k věkovému složení respondentů je i velmi malé procento odpovědí, které jako zdroj informací o domácím násilí uvádí školní výuku. /viz odpovědi na otázku číslo 2/.

Za nejčastější oběť domácího násilí jsou uváděny ženy. Žádný respondent neuvedl jako oběť domácího násilí muže, což vyplývá ze zažitě představy, že muž je fyzicky zdatnější než žena a proto se nemůže stát obětí domácího násilí. Je to způsobeno i tím, že muž nepřizná, že se stal obětí domácího násilí, protože by ho okolí považovala za neschopného. Obecně jsou v odborných publikacích za nejčastější oběti domácího násilí uváděny děti. Domácí násilí páchané na dětech je snadněji odhalitelné, protože si jich více okolí všímá. Postoj k týraným ženám je spíše ambivalentní a často okolí zůstává k jednotlivým případům lhostejné a nevšímá si jich. Lhostejnost okolí způsobuje i neznalost problematiky domácího násilí, neschopnost rozeznat oběť domácího násilí od běžné rodinné hádky a často i anonymita velkých aglomerací.

Za nejčastější příčinu domácího násilí je označován alkohol. Žádný respondent neuvedl, že alkohol je pouze spouštěčem domácího násilí. Stále jsou v naší společnosti zakořeněné mýty o příčinách domácího násilí. Ani jeden respondent neuvedl, že domácí násilí u nás neexistuje. Jen velmi málo respondentů uvedlo více jak jenu příčinu, domácí násilí nepovažují za multifaktoriální jev. /viz. odpovědi na otázku číslo 6/.

Druhý předpoklad, ***že se téměř každý respondent setkal s domácím násilím páchaném na ženách nebyl potvrzen.*** Viz odpovědi u otázek číslo 7-10, str. 51 – 54.

Pouze 18 respondentů zná ze svého okolí ženu, která se stala obětí domácího násilí. Tato skutečnost může opět souviset s tím, že respondenti nevědí, co se považuje za domácí násilí, a kdy jde pouze o domácí hádku. Často se v případech domácího násilí domnívají, že se manželé pouze hádají. Za nejčastější příčinu násilí na těchto ženách je označován opět alkohol. Okolí si všimne muže, který se domů vrací pod vlivem alkoholu, ale osobnostní vlastnosti

okolí nevnímá, zvláště v těch případech, kdy se agresor na veřejnosti chová velmi slušně. Veřejnost si neuvědomuje, že alkohol pouze odbrzdí zbrany, a poskytuje agresorovi alibi, protože po vystřízlivění agresor násilí omlouvá opilostí a tím, že si na nic nepamatuje. Častý výskyt domácího násilí pod vlivem alkoholu souvisí i se značnou tolerancí společnosti k alkoholismu.

Nejčastější formou násilí na obětech respondentům známých, bylo fyzické týrání, jedná se o formu, která je viditelná a lidé si jí snáze všimnou, i když si oběť zpravidla vymýšlí různé způsoby jak k jejímu zranění došlo. O ostatních formách respondenti věděli přímo od obětí. Většina těchto případů nebyla obětmi řešena, pouze nepatrné procento žen řešilo situaci rozvodem manželství nebo oznámením na policii. Tato skutečnost je shodná s obecně známou skutečností, že většina obětí domácího násilí nechce potrestání agresora, ale chce, aby násilí bylo zastaveno. Rovněž často oběť neví, jak by danou situaci měla řešit a kam by se měla obrátit. Malé procento oznámení domácího násilí na Policii České republiky souvisí s tím, že oběť musí podstupovat složitou cestu vysvětlování a dokazování a mnohdy je věc pro nedostatek důkazů odložena, protože chybí svědci události. Jedna respondentka popsala velmi podrobně na volný list k dotazníku řešení jejího případu domácího násilí orgány činnými v trestním řízení, posléze přestupkovou komisí a nakonec byla nucena zaplatit přestupkové řízení, protože se nepodařilo prokázat, že byla skutečně týrána, agresor nebyl potrestán a nyní ji opět týrá.

Třetí předpoklad, *víc jak polovina respondentů neví, jak reagovat v případě, že se setká s domácím násilím*, byl průzkumem potvrzen. Viz odpovědi na otázky 11-16, str. 54- 61. Respondenti nevědí, jak by se měli zachovat v případě, že se setkají s domácím násilím, nevědí, jakou pomoc by měli oběti domácího násilí poskytnout. Pokud by pomoc poskytli, tak by se jednalo o poskytnutí ubytování. Jedná se o velmi závažnou skutečnost, která však vzhledem k malému počtu respondentů nemůže být zveřejňována. Tato skutečnost může být způsobena malou informovaností o formách pomoci i nezájmem ze strany respondentů. Pokud je případ domácího násilí zveřejněn, chybí vysvětlení, jak by ženy - oběti v těchto případech měly postupovat a jaké stanovisko k problematice zaujímá společnost. Osm respondentů by v případě, že se stanou svědky domácího násilí nezasálo, myslí si, že je to věc rodiny. Šest respondentů se stalo obětí domácího násilí. Všechny oběti se snažily situaci řešit. Vzhledem k malému počtu respondentů je toto číslo vysoké a alarmující.

Respondenti neznají organizace, které se specializují na pomoc obětem domácího násilí. Víc jak jedna polovina respondentů zná pouze jednu organizaci, která se specializuje na pomoc obětem domácího násilí. Tři respondenti uvedli organizaci La Strada, která se specializuje na prevenci a pomoc obětem obchodu se ženami a s ním spojeného násilí na ženách.

Obecně bylo průzkumem prokázáno, že povědomí občanů o domácím násilí je nedostatečné, stále jsou hluboce zakořeněny mýty o domácím násilí. Lidé jsou často k projevům domácího násilí lhostejní, nevědí, jak se v případě domácího násilí zachovat, jak mohou oběti pomoci. Neznají organizace, kam se mohou obrátit, ke státním institucím mají nedůvěru.

3. 8. 1 Vyhodnocení předpokladů

První předpoklad, *víc jak polovina respondentů nemá informace o tom, co je domácí násilí*, byl potvrzen. Tento předpoklad dokumentují tabulky a grafy číslo 1-6. Respondenti si pojem domácí násilí zaměňují za formu domácího násilí. 54% respondentů si pod pojmem domácí násilí představuje fyzické a psychické týrání. Pokud se s pojmem domácí násilí setkali, tak v 54% ve sdělovacích prostředcích, jak ukazuje graf a tabulka číslo 2.

78% respondentů uvedlo jako formu domácího násilí psychické a fyzické týrání, viz. tabulka a graf číslo 3. Respondenti neznají ekonomické týrání a ojedinele znají víc než jednu formu domácího násilí. Dva respondenti neznali žádnou formu domácího násilí. 74% respondentů se domnívá, že domácího násilí se může dopouštět i člověk, který se ve společnosti chová velmi slušně, viz. tabulka a graf číslo 4. Jako nejčastější oběti domácího násilí jsou uváděny ženy. Pouze 3% respondentů uvedlo za oběti domácího násilí muže, což odpovídá všeobecné představě o obětech domácího násilí, viz tabulka a graf číslo 5. Za nejčastější příčinu, domácího násilí respondenti považují v 23% alkohol a v 23% ostatní vlastnosti, viz. tabulka a graf číslo 6.

Druhý předpoklad, *lze předpokládat, že se téměř každý respondent setkal s domácím násilím páchaným na ženách*, nebyl potvrzen. Respondenti znají v 35% případů ve svém okolí ženu, kterou její partner týrá nebo týral.. 10% respondentů neumí posoudit, zda jde o týrání, což souvisí s neznalostí pojmu co je domácí násilí. 55% respondentů nezná ze svého okolí ženu, kterou její partner týrá, viz tabulka a graf číslo 7.

Třetí předpoklad, *lze předpokládat, že víc jak polovina respondentů neví, jak reagovat v případě, že se setká s domácím násilím*, byl potvrzen. 32% respondentů uvedlo, že nevědí, jak by reagovali, pokud by se ocitli v roli svědka domácího násilí, viz tabulka a graf číslo 11. Pouze 19% respondentů by zavolalo Policii České republiky. 15% respondentů by nereagovalo, domnívají se, že domácí násilí je věcí rodiny. Pokud by respondenti nějakou pomoc poskytli, tak v 19% nevědí, jakou formu by tato pomoc měla, viz. tabulka a graf číslo 12. Nejčastější formou pomoci v 21% bylo nabídnutí ubytování.

12% respondentů se stalo obětí domácího násilí, viz. tabulka a graf číslo 13. Všechny oběti domácího násilí tuto situaci řešily, viz. tabulka a graf číslo 14.

Respondenti nemají znalosti o organizacích, které se specializují na pomoc obětem domácího násilí. 53% respondentů nezná žádnou organizaci. Pouze 2% respondentů zná Linku bezpečí, viz tabulka a graf číslo 15. 68% respondentů nesouhlasí s tím, že by společnost měla domácí násilí tolerovat, 4% respondentů nemá žádný názor, 3% respondentů si myslí, že by společnost měla domácí násilí tolerovat. viz tabulka a graf číslo 16.

4. Závěr

V naší společnosti stále chybí prevence domácího násilí, stejně jako odborná terapie zaměřená na léčbu pachatelů domácího násilí. Při práci na bakalářské práci jsem se setkala s tím, že stále ještě přetrvává poměrně tolerantní postoj k domácímu násilí. Oběti často musí podstoupit odvážný boj za sebe samé i své děti. Pokud případ domácího násilí řeší oběti rozchodem s partnerem a podáním soudních návrhů na svěření dětí do péče matky, musí prokazovat, že jsou schopné postarat se o své děti, musí vyvracet tvrzení partnera - agresora, že nejsou nemocné a na léčení nepatří ony, ale pachatel.

Je třeba začít otevřeně mluvit o domácím násilí a to z nejrůznějších pohledů i na nejrůznějších úrovních. Prozatím se neintenzivnější péčí o oběti domácího násilí zabývají neziskové organizace.

Bakalářská práce se pokusila zvýšit informovanost veřejnosti o této problematice a přimět ji k zamyšlení nad problematikou domácího násilí páchaného na ženách. Toho se snažila dosáhnout i formulací dotazníku. Současná společnost jednoznačně odsuzuje násilí páchané na dětech, ale u násilí páchaného na ženách již není odsouzení tak jednoznačné, protože převažuje názor, že žena je dospělá a měla by si tedy umět v této situaci poradit.

Vyšli jsme z rodiny, která nás formovala a někdy i deformovala. Pokud došlo k případu deformace není snadné porozumět tomu, že jsme bytostmi obdařenými mnoha právy. Většina obětí domácího násilí si neuvědomuje, že pokud tato práva mají respektovat druzí lidé, musíme je plně přijmout my. Je možné říci, že pokud mi sami sebe budeme vidět jako oběť, také obětí zůstaneme. Největším problémem žen-obětí domácího násilí je to, že odmítají převzít za svůj život zodpovědnost a dospět k rozhodnutí být osobností, nikoli obětí. Je důležité, aby se měly rády, měly k sobě úctu a věřily si. Jediným člověkem, který může oběti pomoci je ona sama. Musí si říci, takto si to nepředstavuji, já tomu nejsem na vině. Zasloužím si, aby se se mnou jednalo lépe. Asi budou stále existovat muži, kteří vtlačují ženy do role obětí, kdykoli je to jen možné. Částečně to souvisí s nepříjemným pocitem, který mají ze silných, sebejistých žen. To je jejich problém, ne problém ženy. Všechno týrání – fyzické, slovní a psychické, pochází z touhy mít druhého pod kontrolou a ovládat ho. Osobnost potenciálních tyranů se obecně vyznačuje panovačností a tendencí druhého ovládat. Nejlepší obranou před domácím násilím je, dát jasně a zřetelně najevo, že jeho jednání považujete za nepřijatelné a že ho nebudete tolerovat. Pokud se rozhodne oběť odejít, ze vztahu s násilným partnerem, který ji týrá, musí být velmi obezřetná, protože všechny vztahy, kde dochází k týrání, jsou založeny na potřebě dominance a ovládání. Když žena převeze kontrolu a snaží se vztah ukončit, může to někdy zafungovat jako spouštěč, který způsobí, že se její partner začne chovat ještě násilněji. Vzít na sebe odpovědnost za své bezpečí nemusí být a ani není snadné. Jenže dlouhodobé domácí násilí má tendenci k zvyšování intenzity i četnosti.

Pro předcházení domácímu násilí je nezbytná preventivní činnost. Prevencí domácího násilí se zabývá i *Národní akční plán sociálního začleňování 2004-*

2006, který si klade za cíl zlepšit postavení oběti domácího násilí. K prevenci napomáhají i cílené informační a mediální kampaně vysvětlující veřejnosti dopad a závažnost domácího násilí a zpochybňující obecný názor, že domácí násilí je soukromá věc.

Při shromažďování materiálů k bakalářské práci jsem dospěla k názoru, že domácí násilí páchané na ženách je téma velmi obsáhlé a zasluhující si pozornost. V minulosti tomuto problému nebyla věnována téměř žádná pozornost. I dnes, když se již o týrání žen ví, stále chybí ucelená koncepce, která by zahrnovala komplexní pomoc od právní porady až k zajištění náhradního bydlení. Při zpracování bakalářské práce jsem se vedle obecného pojednání o domácím násilí zaměřila hlavně na legislativu a pomoc ženám-obětem domácího násilí, protože se domnívám, že pokud má dojít ke změně postavení oběti je nutné změnit legislativu a vytvořit dostatečnou síť organizací pomáhajících obětem domácího násilí. I z tohoto důvodu je třeba dát oběti domácího násilí jasně najevo, že domácí násilí nelze tolerovat. Tolerance či zlehčování násilí totiž oběť posílí v pocitu bezmoci a bezvýchodnosti a naopak pachatele v tom, že na jeho chování v podstatě není nic špatného a nebude potrestáno.

4.1 Navrhovaná opatření

Jak vyplynulo z výsledků průzkumu povědomí občanů o domácím násilí je nedostatečné, občané nevědí jak reagovat v případě, že se stanou svědky tohoto násilí a nevědí, kam se mají v případě potřeby konkrétní pomoci obrátit. Tento stav by bylo možné zlepšit cílenou mediální kampaní, věnováním se této problematice ve sdělovacích prostředcích, protože právě ze sdělovacích prostředků získali respondenti nejvíce informací o domácím násilí.

Velká pozornost by měla být věnována prevenci domácího násilí a to již u dětí v předškolních zařízeních, protože právě děti jsou často jedinými svědky domácího násilí a jsou tímto násilím přímo ohroženy. Děti by se měly učit, jak se zachovat v případě, že se s domácím násilím setkají.

Obce by měly věnovat patřičnou pozornost výstavbě sociálních bytů, které by měly být přednostně přidělovány ženám - obětem domácího násilí, protože právě nedostatek bytů mnohdy nutí tyto ženy setrvávat s násilným partnerem. Budování těchto bytů by mělo být prioritou před výstavbou azylových zařízení, která nejsou pro mnoho obětí řešením, protože žena změnou bydliště přichází o sociální kontakty, zaměstnání a děti o známé prostředí.

V poslední době jsou pro oběti domácího násilí pořádány různé semináře ze strany neziskových organizací, ale ty jsou pro mnohé ženy nedostupné, protože jsou pořádány pouze ve velkých městech. Situaci obětí domácího násilí by mohlo zlepšit vydávání letáků s konkrétními návody jak se chovat v případě, že se stane žena obětí domácího násilí, které by byly dostupné u lékařů, na úřadech a ve školách.

V neposlední řadě by zlepšení situace obětí domácího násilí přinesla změna legislativy po vzoru jiných zemí, která by umožnila vykazání násilníka na dobu alespoň deseti dnů ze společného bydliště.

4. 2 Doporučení

V rodinách je nejčastěji agresorem muž, jak vyplynulo z praktické části bakalářské práce. Pokud jde o formu domácího násilí, převažuje fyzické a psychické násilí. Násilí je nezávislé na materiálním zázemí, vzdělání, profesi a věku. Ve větší míře se týká manželského vztahu.

Je nutné, aby žena řešila domácí násilí již při jeho prvních náznacích a nedala na sliby a omluvy agresora. Prozatím u nás neexistuje žádná organizace, která by se specializovala na práci s agresorem. Žena má možnost obrátit se na některou nestátní organizaci, která poskytuje pomoc týraným ženám, případně na odbor sociálně právní ochrany dětí nebo na některou z poraden pro manželství a mezilidské vztahy a požádat o pomoc i pro svého partnera – agresora, pokud chce partner při řešení domácího násilí spolupracovat.

Žena, oběť domácího násilí musí překonat stud a nedávat si vinu za vzniklou situaci. Je důležité začít s někým o problému otevřeně mluvit a hledat cestu ze vzniklé situace. Stačí, pokud se obrátí anonymně na linku DONA, která je dostupná nepřetržitě.

Pokud dojde k přímému útoku, musí myslet žena – oběť, především na své zdraví, případně zdraví dětí. Je třeba zavolat policii, pokud dojde k zranění musí vyhledat ošetření a lékaře o události pravdivě informovat.

Při rozhodnutí o opuštění domácnosti musí vědět, kam půjde, zajistit si doklady a nezbytné finanční prostředky. Pokud nemá kam jít, je možné se obrátit na některé azylové zařízení, které poskytuje ubytování ženám – obětem domácího násilí.

V případech domácího násilí neváhejte a hledejte radu, podporu a pomoc.

4. 3 Seznam použitých odborných zdrojů

BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. 1.vyd. Praha: Grada, 1988. ISBN 80-7169-629-3

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Praha: Portál 2000. ISBN 80-7178-475-3

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Oběti domácího násilí. *Psychologie Dnes*, 2001, č.1

CHRISTIEOVÁ, Agatha. *Vlastní životopis*. Limited 1977. ISBN 01-040-87

MACH , Jan, ŠMOLKA, Petr. *Když vás trápí někdo blízký*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 176 s. ISBN 80-7178-337-4

MATOUŠEK, Oldřich, KOLÁČKOVÁ, Jana, KODYMOVÁ, Pavla. *Sociální práce v praxi*. 1.vyd. Praha: Portál, 2005. 352s. ISBN 80-7367-002-X
In.: ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra, *Sociální práce s oběťmi násilí v rodině*

MARREWA, Al. *Nenechte si ubližovat*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-510-5

NOVÁK, Tomáš. *Přestaňte se podceňovat*. Grada Publishing,a.s., 2005. ISBN 80-247-1165-6

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004. s. 872 ISBN 80-7178-802-3

VARGOVÁ, Bronislava, VAVROŇOVÁ, Marie, PROKOPOVÁ Zdeňka. *Azylový dům není jen střecha nad hlavou (Pilotní projekt)*. ROSA 2003

VAŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ, Martina, ČACKÁ, Iva. *Domácí násilí v České republice v roce 2002 z pohledu práva*. Praha, 2002

VODÁČKOVÁ, Daniela a kol. *Krizová intervence*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 544s. ISBN 80-7178-696-9

SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. 184 s. ISBN 80-7178-906-2

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. Grada Publishing,a.s., 2004. ISBN 80-247-0586-9

ŠVINGALOVÁ, Dana. *Kapitoly z psychologie I.díl*. Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 55-052-02

Děti svědci domácího násilí o.s.ROSA. Materiál pro seminář k domácímu násilí konaný dne 3.5.2005. Pořadatel občanské sdružení ROSA

www.gendroline.cz/clanek 149

<http://acorus.cz/violence.htm/>

www.mvcr.cz/nasili/studie/poskozen.html/

www.vzdelani.cz/indiv/rodina a škola/2002-04/04domaci nasili.htm/

/http://denik.obce.cz/go/clanek6156676/

www.profem.cz/clanek 161/

www.mpsv.cz/clanek5743

<http://obcan.ecn.cz>

www.stopnasili.cz

www.nasili.unas.cz

www.bkb.cz

4.4 Seznam příloh

Příloha číslo 1: Problematika domácího násilí v českém Trestním zákoně

Příloha číslo 2: Rady a doporučení obětem domácího násilí

Příloha číslo 3: Manuál pro sociální pracovníky a psychology

Příloha číslo 4: Dotazník

Příloha číslo 1:

Problematika domácího násilí v českém Trestním zákoně

Domácí násilí představuje pro policejní výkon poměrně složitý problém. Přestože pachatel i oběť jsou od počátku známi a mohli by se tudíž na první pohled zdát, že z policejního pohledu jde o jednoduchou záležitost. Ve skutečnosti je tomu právě naopak. Fakt, že pachatel je od počátku známý neusnadňuje kvalitní policejní řešení partnerských násilností, dokonce často ani neumožňuje včas a účinně zabránit pachateli v pokračování (fyzickém, psychickém či sexuálním) týrání oběti.

Domácí násilí v České republice není trestným činem, přesto náš Trestní zákoník obsahuje určitá zákonná ustanovení, která lze k problematice použít. Následující vybraná ustanovení Trestního zákona:

- **Ublížení na zdraví § 221**

Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, může být potrestán odnětím svobody až na 8 let. Za „ublížení na zdraví“ můžeme pokládat takový stav – onemocnění, poranění – který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života poškozeného a který zpravidla vyžaduje lékařské ošetření, i když nenechává trvalé následky. Jedním z důležitých kritérií při posuzování pojmu „ublížení na zdraví“ je pracovní neschopnost, tedy stav, kdy postižený je dočasně vyřazen z pracovního procesu. (Soudní praxe vychází z toho, že znesnadnění obvyklého způsobu života postiženého, popř. pracovní neschopnost musí trvat nejméně 7 dní).

- **Ublížení na zdraví § 222**

Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na dvě léta až dvanáct let. Těžkou újmou na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění, kdy za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohyzdění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, delší dobu trvající porucha zdraví.

- **Omezování osobní svobody § 231**

Kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody až na 10 let. Bránění v užívání osobní svobody je zásah, jímž se znemožňuje nebo omezuje volný pohyb člověka a zároveň mu zabraňuje o svém pohybu svobodně rozhodovat. K bránění užívat svobody musí dojít bez oprávnění.

- **Zbavení osobní svobody § 232**

Kdo jiného zbaví osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody na 3 léta až 12 let. Zbavení osobní svobody znamená trvalé nebo alespoň dlouho trvající omezení osobní svobody, které se blíží uvěznění, kdy osvobození je při něm velmi ztíženo a je zvláště obtížné.

- **Vydírání § 235**

Kdo jiného násilí, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl. Může být potrestán odnětím svobody až na 12 let. Pohrůzkou násilí se rozumí jak pohrůžka bezprostředního násilí, tak pohrůžka násilí, které má být vykonáno nikoliv ihned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. Pohrůžka jiné těžké újmy může spočívat v hrozbě způsobení majetkové újmy, vážné újmy na cti a dobré pověsti, směřovat k rozvratu manželského nebo rodinného života apod.

- **Útisk § 237**

Kdo jiného nutí, zneužívaje jeho tísně nebo závislosti, aby něco vykonal, opominul nebo trpěl, může být potrestán odnětím svobody až na 6 měsíců. Pachatel zde neužívá násilí nebo pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné újmy, ale omezuje se na zneužití něčí tísně nebo závislosti (jde o méně intenzivní zásah do svobodného rozhodování, než je tomu u vydírání). Tíseň je stav, byť přechodný, vyvolaná nepříznivými okolnostmi, které vedou k omezení volnosti v rozhodování. Nepříznivé poměry se mohou týkat osobních, rodinných, majetkových či jiných poměrů, pro něž se utiskovaná osoba ocitá v těžkostech a nesnázích. Závislost je stav, v němž se osoba nemůže svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele.

- **Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 197a**

Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, může být potrestán odnětím svobody až na 1 rok. Jinou těžkou újmou může být např. i vyhrožování způsobením škody velkého rozsahu nebo na věci vysoké umělecké hodnoty, ke které má navíc poškozený citový vztah anebo vyhrožování usmrcením nebo těžkou újmou na zdraví i osobně poškozenému blízké apod. Důvodnou obavou se rozumí vyšší stupeň tísnivého pocitu ze zla, kterým je vyhrožováno. Pokud je vyhrožování doprovázeno chováním, které ilustruje odhodlání pachatele výhrůžky splnit (např. výhrůžka usmrcením nebo způsobením těžké újmy na zdraví doprovázená šermováním nožem či pozvednutím jiné zbraně), lze dovolit, že je způsobil poškozenému takovým způsobem, že pachatel si je vědom toho, že se poškozený o ní dozví (např. prostřednictvím další osoby, telefonicky, dopisem apod.).

- **Znásilnění § 241**

Kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí nutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije bezbrannosti, může být potrestán odnětím svobody na 2 léta až na 15 let. Nezáleží na věku osoby ženského pohlaví, vztahu k pachateli (za ženu v tomto smyslu je třeba považovat i malé dítě i manželku). Za násilí se považuje použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo

zamezení vážně míněného odporu ženy a dosažení soulože proti její vůli. Pohrůžka bezprostředního násilí je taková pohrůžka z níž bylo patrné, že násilí bude použito okamžitě, nepodrobí-li se napadená vůli útočníka. Donucením ženy k souloži se rozumí překonání vážně míněného odporu ženy a podlehnutí ženy při seznání beznadějnosti kladení odporu, s ohledem na to, že ji pachatel za použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nedal žádnou možnost odpor projevit. O zneužití bezbrannosti půjde tehdy, je-li žena bez přičinění pachatele v takovém stavu, ve kterém není vzhledem k okolnostem činu schopna klást odpor jeho jednání. Za bezbrannost lze považovat stav bezvědomí v důsledku mdloby, použití alkoholických nápojů nebo choroby. Za stav bezbrannosti je možné považovat i hluboký spánek. Bezbrannou je rovněž dívka, dítě, které je vzhledem k dětskému věku tak nedostatečně vyspělé, že není ani schopno posoudit význam odporu pro vynucované souloži. (Uvedl-li pachatel lstí ženu do stavu bezbrannosti v úmyslu zneužít tento stav k vykonání soulože, půjde o znásilnění za použití násilí).

- **Pohlavní zneužívání - zneužití osoby mladší 15 let § 242**

Kdo vykoná soulož s osobou mladší 15 let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije, může být potrestán odnětím svobody na 1 rok až na 15 let. Toto ustanovení provádí důslednou ochranu všech osob mladších než 15 let před jakýmkoli útoky na jejich pohlavní nedotknutelnost. Pohlaví zneužitých osob není rozhodující, chráněni jsou chlapci i děvčata a to bez ohledu, zda jsou fyzicky pohlavně dospělí či nikoli, za jiný způsob pohlavního zneužití jsou považovány intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených (např. ohmatávání prsou nebo pohlavních orgánů, líbání na tato místa apod.), které směřují k sexuálnímu vzrušení pachatele. Nemusí vždy jít jen o aktivní činnost pachatele, ale i o aktivní jednání poškozené osoby (např. ohmatávání pachatelova pohlavního údu). Pohlavní zneužívání jiným způsobem než souloží se může dopustit osoba stejného pohlaví jako poškozený.

- **Pohlavní zneužívání – zneužití závislosti osoby § 243**

Kdo zneužije závislosti osoby mladší než 18 let nebo osoby svěřené jeho doзору, přiměje ji k mimomanželské souloži, nebo kdo takové osoby, zneužívaje její závislosti, jiným způsobem pohlavně zneužije, může být potrestán odnětím svobody až na 2 léta. Tímto ustanovením je chráněna lidská důstojnost pohlavní sféře jednak osob mladších 18 let, jednak osob starších, avšak svěřených doзору pachatele a to přes útoky při nichž pachatel zneužívá starších, avšak svěřených doзору pachatele a to přes útoky, při nichž pachatel zneužívá závislosti takových osob. Chráněny jsou osoby jak ženského tak i mužského pohlaví.

- **Opuštění dítěte § 212**

Kdo opustí dítě, o které má povinnost pečovat a které si samo nemůže opatřit pomoc, a vystaví je tím nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až na 6 let. Ustanovení chrání řádnou výchovu a výživu dětí ze strany osob, které mají povinnost o ně pečovat. Poškozeným může být nejen dítě, které si samo nemůže opatřit pomoc, tedy zpravidla dítě předškolního věku. Může jít ale o starší dítě, pokud vzhledem ke

své nesamostatnosti, stejně jeho vzhledem k podmínkám prostředí, kde zůstalo opuštěné, není schopno se samo vymanit z hrozícího nebezpečí.

- **Zanedbání povinné výživy § 213**

Kdo neplní, byť z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného, může být potrestán odnětím svobody až na 3 léta, jedná se o povinnost, které vyplývá ze zákona o rodině.

- **Týrání svěřené osoby §215**

Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, může být potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 8 let. Ustanovení chrání osoby, které vzhledem ke svému věku nebo u jiných důvodů jsou v péči nebo výchově jiných osob. Poškozeným může být nejen dítě, ale i osoba zletilá, která pro stáří, nemoc, invaliditu, mentální retardaci apod. je odkázána na péči jiných osob. Týrání je zlé nakládání se svěřenou osobou vyznačující se vyšším stupněm hrubosti, krutosti, bezcitnosti, bezohlednosti, bolestivosti a určitou trvalostí, což tato osoba pociťuje jako těžké příkoří. Pachatelem může být jen ten, kdo vykonává ve vztahu k týrané osobě péči nebo výchovu (teda nejen rodiče, ale i příbuzní, učitelé, vychovatelé, ošetřovatelky, trenéři, přátelé, známí rodičů, kterým je poškozený svěřen jen na určitou dobu).

Aktuální situaci v České republice z hlediska postoje k domácímu násilí lze přirovnat k 70. létům 20. století v USA, kdy začalo být na domácí násilí nahlíženo jako na problém hodný zřetele. Specifikum tohoto násilí spočívá v tom, že se odehrává beze svědků, za zavřenými dveřmi, a proto většina lidí o něm neví nebo si jeho existenci jednoduše nepřipouští.

Česká legislativa pojem „domácí násilí“ nezná. Vyjadřuje se pouze k jednotlivým izolovaně posuzovaným skutkovým podstatám – např. ublížení na zdraví či přestupkově hodnocené ublížení na cti. Policie obvykle zasahuje neadekvátně, státní zástupci a soudci pak, neznalí této závažné problematiky vcelku, odkazující pachatele do přestupkových komisí nebo je do výkonu trestu na směšnou minimální dobu. Legislativa nezajišťuje základní pomoc obětem domácího násilí.

Příloha číslo 2:

Bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí

V rozhovoru s obětí domácího násilí může pomáhající profesionál (na místě incidentu nebo ve své kanceláři) oběť informovat o základních bezpečnostních opatřeních. Oběť většinou dále sdílí společnou domácnost s násilným partnerem a situace je jinými prostředky obtížně řešitelná. V případě náhlého útoku by oběť měla pamatovat především na své zdraví a život. Bezpečí oběti je základním předpokladem budoucího řešení problému. Pomáhající profesionál by měl oběť domácího násilí poučit a informovat o tom.

- **aby se při incidentu nenechala zavřít v části domu, kde nejsou okna ani žádný východ** nebo, kde se nacházejí jakékoliv možné zbraně, jako jsou např. kuchyně nebo koupelna. Pokud bydlí na venkově, měla by se vyhnout stodole nebo dílně, kde mohou být uskladněny různé nástroje.
- **aby si zapamatovala některé z důležitých telefonních čísel**, jako jsou nonstop linka pro domácí násilí, policie, regionální linka důvěry nebo azylový dům, aby se naučila své děti používat telefon a zavolat policii, sousedy nebo někoho jiného, kdo může rychle pomoci.
- **aby se svěřila přátelům nebo příbuzným**, kterým důvěřuje s tím, že je doma napadána. Je důležité, aby si vytvořila vlastní podpůrnou síť, kde se jí dostane alespoň krátkodobé pomoci.
- **aby si promyslela a naplánovala únikové cesty** ze všech dveří a oken, včetně těch ve sklepech a v horních patrech. Dokáže pak lépe reagovat v situaci tísně.
- **aby si promyslela přijatelné důvody, kvůli kterým by mohla odejít** během dne nebo v noci, aby tak nevyvolávala ještě intenzivnější násilí. „Možná musíte něco donést sousedům.“ „Možná jste si něco zapoměla tašku venku v autě.“ Doporučte jí, aby po útoku hned volala policii nebo někoho, komu věří.
- **aby se předem rozhodla, kam půjde, až se dostane ven z bytu nebo z domu**. Měla by si zjistit adresy míst v okolí bydliště, kde mají otevřeno nepřetržitě / policie, hasičská stanice, nemocnice, jiná nonstop služba či prodejna).
- **aby si rozmyslela, jak se tam dostane**. To je problém obětí domácího násilí na venkově nebo na samotách. (U sebe by vždy měla mít peníze nebo jízdenky). Pokud má auto, bude dobré se ujistit, že je vždy pojízdné. Také kolo je užitečné udržovat v dobrém stavu. V případě útoku s dětmi by kočárek pro děti měl být na dostupném místě.
- **aby se domluvila s přáteli nebo se sousedy na znamení**, které bude signalizovat, že potřebuje pomoc. Může zavolat z okna nebo zvednout telefon a říct: „Došla mi káva.“ nebo „Hrozně mě bolí hlava.“ nebo „ Máš ještě ten červený šátek, co jsem ti půjčila?“. Doporučte jí, ať se s nimi domluví, aby zavolala policii, pokud uslyší domluvené heslo. Stejně tak je dobré sousedy požádat, aby zavolali policii, pokud uslyší něco, co zní jako je rozbíjení nábytku nebo skla.
- **aby si zabalila pohotovostní tašku** s penězi, oblečením a důležitými dokumenty. Také ať si uchová drobné na telefon, klíče od auta a od domu a dostatek peněz

(nejlépe na místě mimo dům, kde se k nim můžete rychle dostat). V nouzové situaci bude možná donucena odejít bez peněženky nebo kabelky, kde si většina lidí nechává peníze, kreditní karty a klíče. Možná by si tašku mohla nechat u souseda nebo v kufru auta.

- **aby přemýšlela, pokud je oběť nepohyblivá nebo v důchodovém věku,** která místnost v domě je pro ni nejbezpečnější.

Pokud má oběť malé děti, je možné, že nebude schopna utéci s nimi. V takovém případě by se měla co nejdříve vrátit s policistou a vyzvednout je. Nejenže mohou být v nebezpečí napadení, ale násilník se může rozhodnout, že je použije jako rukojmí. Děti by měly vědět, kde je v bytě nebo v domě bezpečné místo – pokoj, který lze zamknout – a jak utéci k sousedům, pokud by potřebovaly pomoc nebo chtěly zavolat pomoc. Měly by vědět, že jejich úkolem je zůstat v bezpečí a ne bránit a chránit oběť. Mohly by při tom být zraněny.

Při náhlém odchodu z domova by si oběť domácího násilí měla vzít s sebou:
--

- průkaz totožnosti svůj a rodné listy dětí,
- průkaz o nemocenském pojištění pro sebe a děti,
- doklady o svém vztahu k bytu – nájemní smlouvu aj., případně adresu pronajímatele,
- pracovní smlouvu / rozhodnutí o důchodu / rozhodnutí pracovního úřadu / rozhodnutí sociálních úřadů,
- rozhodnutí o svěření dětí do péče,
- doklady o přístupu k účtu,
- léky, brýle, lékařské předpisy a věci denní potřeby pro sebe a děti (oblečení, hygienické potřeby, hračky),
- policejní záznamy o dřívějších oznámeních
- svůj telefonní adresář.

Informujte oběť, aby uschovala jakékoliv důkazy o fyzickém násilí (roztrhané oblečení, fotografie modřin a zranění atd.). Pokud by byla zraněna, aby vyhledala lékaře, oznámila mu, co se jí stalo a požádala ho, aby její zranění zadokumentoval.

NONSTOP LINKA DONA

Linka pro pomoc obětem domácího násilí	2 51 51 13 13
--	----------------------

/ Bílý kruh bezpečí 2003/

RADY A DOPORUČENÍ OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Kam se obrátit v případě nouze

Zde uvádíme nejdůležitější telefonické kontakty kam se můžete v případě nouze obrátit.

Nepřetržitý provoz

Linka bezpečí dětí a mládeže – Telefon: 800 155 555

Senior linka – Telefon: 222 221 771

Bílý kruh bezpečí (Praha) – Telefon: 257 317 100

DONA linka (Praha) - nepřetržitá pomoc obětem domácího násilí – Telefon: 251 511 313

Omezený provoz

Linka právní poradny pro ženy – Telefon: 224 910 744

SOS obětem domácího násilí – Telefon: 541 247 233

ROSA – centrum pro oběti domácího násilí – Telefon: 241 42 466

DONA centrum (Ostrava) – každé po a pá 8 – 14 hodin, čt 14 – 20 hodin –
Telefon: 597 489 207

Bílý kruh bezpečí (Brno) – Telefon: 541 218 122

Bílý kruh bezpečí (Ostrava) – Telefon: 597 489 204

Bílý kruh bezpečí (Olomouc) – Telefon: 585 423 857

Bílý kruh bezpečí (Plzeň) – Telefon: 377 637 695

Bílý kruh bezpečí (Pardubice) – Telefon: 466 265 264

[/www.nasili.unas.cz/kontakt/](http://www.nasili.unas.cz/kontakt/)

Manuál pro sociální pracovníky a psychology

Pomůcky pro včasnou detekci domácího násilí a kontakt s jeho oběťmi

Rozpoznání oběti domácího násilí

Oběti domácího násilí vám většinou samy od sebe sdělí málo informací o svém problému. Promluví však, jestliže jim budou kladeny jednoduché a přímé otázky nekonfliktním tónem a v důvěryhodném prostředí. **S oběťmi hovořte bez přítomnosti jejich partnerů/partnerek.**

Někdy je těžké rozpoznat týranou osobu, jestliže nevyhledává pomoc v akutní fázi po incidentu. Týrané oběti často trpí studem a mohou uvádět jiné důvody pro příznaky svých posttraumatických projevů a reakcí. **Mají tendenci minimalizovat, skutečnost je zpravidla horší, než uvádějí.** Musíte se výslovně ptát po incidentech DN. Buďte trpěliví. **Mnoho týraných osob potřebuje pomalý postup** (drobné krůčky raději než radikální řešení), **ačkoliv jejich situace je zlá.**

„Psychologické“ signály DN

- manipulace s realitou (laxnost, odmítání pomoci),
- neschopnost ventilovat vztek,
- disociace
- minimalizace násilí
- naučená bezmoc, sebedestruktivní a sebeobviňující reakce,
- přílišná ochota vyhovět druhým,
- naučená pasivita.

Oběť ztrácí výhled do budoucnosti. Proto se u ní projevují:

- snížené sebevědomí,
- zvýšená dráždivost,
- čerstvé zážitky spojené s rolí oběti.

Zásahy komunikace s obětí domácího násilí

- **empatie**, aktivní naslouchání, potvrzování emocí,
- **upřímnost** (problém DN je vždy složitý; složitost a další útrapy nelze před obětí zamlčovat),
- **porozumění** (důležité: nikdy nepodmiňovat pomoc tím, že oběť opustí tyрана, oběť musí vědět, že i po nešťastném pokusu o záchranu vztahu bude pomáhajícími pracovníky akceptována.),
- **zjišťování míry ohrožení** oběti (nebezpečnost agresora),
- **postupné přeladování** z minulosti na budoucnost – stimulování vnitřních sil oběti, pěstování sebevědomí a sebeúcty, obnovování životních iluzí,
- **zpracování individuálního bezpečnostního plánu** – jak se bránit proti DN
- **podpora při hledání navazujících míst pomoci** (např. vysvětlit možné trestněprávní kroky, kroky pro řešení sociálních otázek atd.)

Doporučení pro vedení rozhovoru

Důležité otázky pro rozpoznání DN

- „Jak se nyní cítíte?“
- „Co vás přimělo k vyhledání pomoci?“
- „Jak se k vám partner/ka chovala?“
- „Co dělal/a? Co jste cítila?“
- „Kdy to začalo?“
- „Jak to začalo?“
- „Jak jste se choval/a při prvním napadení?“
- „Co jste tehdy cítil/a při prvním napadení?“
- „Co jste tehdy cítila/a? Co vás dnes nejvíc trápí?“
- „Jsou děti také ohroženy? Jak reagují na DN?“
- „Jak teď vidíte váš vztah? Co dál?“
- „Jak vám můžeme pomoci? Co očekáváte od nás?“
- „Jaké máte společné možnosti řešit váš problém?“

V průběhu rozhovoru oběť povzbuzujte. Budujte vzájemnou důvěru, **naslouchajte a neodsuzujte**. Potvrďte zkušenosti oběti. **Pracujte s budoucností**. O změně situace mluvte jako o realitě, avšak navrhněte **drobné kroky, ne generální změnu**. **Udržujte dialog a rozvíjejte ho, i když je to někdy velmi těžké, protože oběť zcela rezignuje.**

Signály zvýšeného rizika (zjistěte při rozhovoru)

- agresor je držitelem **střelné zbraně**,
- agresor je konzumentem **alkoholu** nebo **drog**,
- agresor vyhrožuje **zabitím**,
- agresor **napadá i děti**,
- agresor již **napadl i zakročující policisty**,
- agresor má sklony ke **slídění či pronásledování oběti**, v minulosti tak již činil, když před ním utekla např. k přítelkyni nebo rodičům.

Jsou-li přítomny dva nebo více uvedených znaků, je ohrožení oběti na zdraví a životě velmi vážné! Je na místě obrátit se na policii a doporučit ubytování v azylovém domě.

Jak vypracovat bezpečnostní plán

- jednoduchými dotazy zjistit **styl, povahu a okolnosti útoku agresora**
- dotázat se na **možnosti selhání pomoci**
- podle okolností spolu s klientkou/klientem vytvořit **sled jednoduchých kroků**
- je třeba myslet mimo vyjeté koleje, **kreativně**
- **oběť musí věřit v bezpečnostní plán**
- někdy má **významný bezpečnostní účinek i zdánlivá maličkost**

Směr strategie při vypracování bezpečnostního plánu

- **zjištění stupně ohrožení** (rizikovosti DN) a sestavení bezpečnostního plánu. (ochrana oběti, evidence incidentů, informování policie, lékaře...)
- **psychologická stránka věci** (povzbuzení, startování aktivity, obnova životních iluzí).
- **Právní stránka věci** (je třeba něco zorganizovat? Je třeba řešit sociální otázky?...)

Nezapomeňte:

Zdůraznit oběti DN, aby evidovala a dokumentovala veškeré projevy DN, kterých se agresor dopustil: stačí např. vyhotovit písemnou zprávu s uvedením popisu incidentu, místa, času a data, nebo pořídit fotografie, zvukový záznam, vyhledat lékaře a uchovat lékařskou zprávu.

Jak odlišit DN od jiných typů rodinných problémů a krizí

1.Přímým dotazováním – klíčové jsou dotazy na fyzické, psychické, sexuální a také ekonomické násilí. (Co se děje, první DN, poslední DN, co se mění na agresi partnera, jak jste se choval/a při prvním DN, posledním DN, co bezprostředně předchází útoku, jaké máte těsně po útoku potíže, bolesti, problémy, zranění, vyhledal/a jste ošetření, pomoc – kam jste se obrátil/a...)

2. Pomocí následujícího odlišení – **diferenciálně diagnostická kritéria jsou tři:**

A. Startér násilí

DN není vyprovokované chováním oběti!

Klíčová je otázka: „Co předcházelo incidentu?“

B. Opakování

DN není jednorázový akt! Je to proces, který má start, vývoj a spěje k nějakým

koncům. Zásadně mění povahu partnerského vztahu. Klíčové otázky: „**Kdy to začalo, jak dlouho to trvá, co se děje nyní?**“

C. Pocit oběti

Oběť DN má typické pocity, zejména strach z opakování násilí.

Klíčové otázky: „ Jak reagujete, na co myslíte, jak se cítíte?“

Důležité kritérium pro další kroky

- Lze – nelze spolupracovat s celou (širší) rodinou.
- Přijímá – nepřijímá pachatel/ka zodpovědnost!

Dobré řešení

- Pachatel/ka přijímá zodpovědnost, che se změnit...
- Šance na zachování vztahu existuje.
- Na záchraně dobrého života se musí podílet pachatel/ka i oběť, **Obě strany musí upřímně věřit v nápravu a změnu.**

Jiné řešení

- Pachatel/ka je pro nápravu ztracen/a, protože **odmítá svou zodpovědnost**
- Klíč k řešení je pouze na straně oběti
- Oběť musí sama dozrát k jedinému řešícímu rozhodnutí – **opustit totálně (fyzicky, ekonomicky a psychicky) týrající/ho partnera/ku.**

Příloha číslo 4:

Vážená paní, vážený pane,

Jmenuji se Eva Dobiašová, studuji třetí ročník Technické univerzity v Liberci, Fakultu pedagogickou. Jako téma bakalářské práce jsem si vybrala „Domácí násilí páchané na ženách. Obracím se na Vás s prosbou o pomoc a spolupráci při získávání podkladů pro bakalářskou práci, která je zaměřena na domácí násilí. Prosím Vás o laskavé vyplnění dotazníku.

Dotazníkové šetření se provádí anonymně. Veškeré získané údaje budou použity výhradně pro zpracování bakalářské práce.

Instrukce pro vyplnění dotazníku : označte křížkem jednu Vámi vybranou odpověď která podle Vás nejlépe odpovídá skutečnosti, v ostatním dle instrukcí u jednotlivých otázek.

Dotazník

1.Pod pojmem domácí násilí si představuji

/ napište co vám tento pojem říká /

.....
.....
.....
.....
.....

2. S pojmem domácí násilí jsem se setkal/a/

/ pokud jste tento pojem slyšel/a/ napište kde /

.....
.....

3. Formy domácího násilí jsou

/ vypište jaké formy domácího násilí znáte /

.....
.....
.....
.....

Myslíte si, že se může domácího násilí dopouštět člověk, který se na pracovišti a ve společnosti chová velmi slušně

- určitě souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- určitě nesouhlasím

5. Obětí domácího násilí se nejčastěji stávají
/ označte jednu nebo více možností /

- muži
- ženy
- děti
- senioři
- zdravotně postižení
- domácí násilí se u nás nevyskytuje

6. Co je podle Vás příčinou domácího násilí
/ označte jednu nebo více možností /

- alkohol
- závisí na osobnostních vlastnostech osoby páčající domácí násilí
- drogy
- psychické onemocnění
- gamblerství
- workoholismus
- příčinu nelze určit
- nevím
- jiné příčiny/vypište/

7. Znáte ve svém okolí ženu, kterou její současný nebo bývalý partner (manžel, přítel, druh, otec dětí) bije nebo jiným způsobem(i psychicky) týrá

- ano
- ne
- neumím posoudit zda jde o týrání

8. Pokud případ domácího násilí ze svého okolí znáte, víte co bylo jeho příčinou

.....

.....

.....

.....

9. Jakou formu mělo toto násilí

.....

.....

10. Jak oběť tuto situaci řešila

.....

.....

.....

.....

.....

11. Pokud byste se s domácím násilím setkal/a/ v roli svědka, jak byste reagoval/a/.

/ napište, co byste v tomto případě dělal/a/ /

.....

.....

.....

12. V případě, že byste oběti domácího násilí poskytl/a/ pomoc, o jakou konkrétní

pomoc by se jednalo

/ vypište /

.....

.....

.....

.....

.....

13. Stal/a/ jste se někdy obětí domácího násilí

- ne
- ano

14. V případě, že jste se stal/a/ obětí domácího násilí, jak jste situaci řešil/a/

.....

.....

.....

.....

15. Znáte nějakou organizaci, která se specializuje na pomoc obětem domácího násilí

/ vypište jakou znáte /

.....

.....

.....

.....

16. Souhlasíte s názorem, že by společnost měla domácí násilí tolerovat, protože je to záležitost rodiny, a ta by ho měla vyřešit sama

- určitě souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- určitě nesouhlasím
- neví

Identifikační otázky

17. Pohlaví

- žena
- muž

18. Věk /napište, kolik je Vám let/

19. Rodinný stav

- svobodný / á
- ženatý, vdaná
- rozvedený / á /
- vdova, vdovec
- druh, družka

20. Nejvyšší dosažené vzdělání

- základní včetně neukončeného
- odborné učiliště
- středoškolské s maturitou
- vyšší odborná škola
- vysokoškolské
- jiné, napište jaké

21. Pracovní poměr

- student
- zaměstnanec
- osoba samostatně výdělečně činná
- nezaměstnaný
- důchodce

Děkuji za Váš čas, který jste věnoval/a/ vyplnění dotazníku.